

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGEN DEN 29 DECEMBER 1918.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRILANDE

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANOE.

Richard Bergh sextio år.

Af Georg Nordensvan.

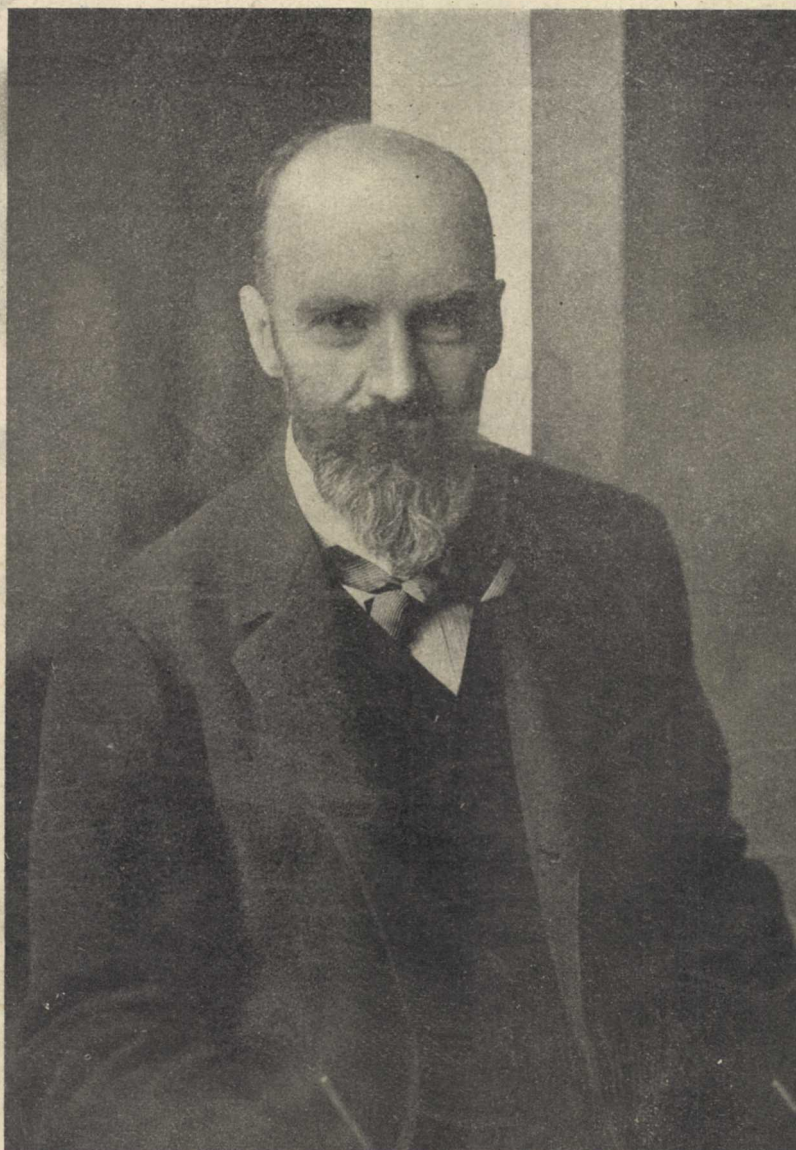
MALAREN ALFRED STEVENS har bland andra aforismer om konst och konstnärer skrivit: "Tout vrai artiste donne sa note en debutant".

Vitrandet faller mig i minnet, då jag sätter mig af med anledning af Richard Berghs 60-årsdag skriva några rader om hans konstnärskap.

Han gaf sin "note" — sitt personliga uppslag — då han debuterade i Stockholm på en elevutställning med ett porträtt af sin fader, landskapsmålaren Edvard Bergh — som införde i måleriet de svenska björkhagarna och insjödyllerna — och på parissalongen med porträtt af två artistkamrater från akademien vid Röda bodarna. Det konstnärskap, som man från första början förband hans namn vid, var det intima porträttet. Hans debutster utmärkte sig för ärligt och allvarligt studium, absolut frihet från effektjakt, från hvarje försök att briljera vare sig genom virtuositet eller originalitet, med ett ord för gediget konstnärskap.

Detta byggdes på fast grund af inträngande studier, af reflexion och analys. Richard Bergh blef en oförtröttad sökare. Vaken och intresserad, spekulativt anlagd har han under sin konstnärliga verksamhetstid uppmärksamt följt tidens strömningar inom måleriet, upptagit dess idéer, synat dem i sömmarna, kastat dem efter ett eller annat försök eller tillägnat sig dem, då de lämpat sig för hans individualitet. Hans alstring af representativ för måleriets olika stadier från luft- och valörstudiet under 1880-talet, genom symbolism och syntetism till det nya århundradets första experiment med stilisering i teckning och färgställning. Så långt som till de nu moderna isernä gick han ej utan blef inför dem stående som en välvilligt intresserad åskådare.

Bland hans försök i olika riktningar kunna påpekas från 80-talet friluftsstudien Blomsterplockerskan i Göteborgs museum och den stora hypnotiseringsstaflan (nu på Natio-

nalmuseum), från 90-talet Visbyvisionen med de gyllene galererna på det djupblå hafvet och Riddaren och jungfrun, som representerar ren fantasikonst, och från sekelskiftet Sommarkvällen med det unga paret på verandan och utsikt öfver grönska och aftonsol, de båda Kvinnorna vid härden, där glöden håller på att slockna, och De gamla på stranden, som trötta, utarbetade, i tyst resignation blicka ut i dunklet, där solen sjunker i hafvet.

Högst har han tvifvelsutän nått i de verk, där det ej finns något litterärt innehåll och där det ej varit fråga om modernt eller omo-

dernt men uteslutande om förstågan att ge ett stycke lifvande lif, ge ett hörn af tillvaron, sedt genom en individualitet. Främst i Berghs alstring — det är sagdt många gånger, och det blir inte mindre sant för det — stå de intima porträtten. Det kan vara en smaksak, hvilka bland dem man räknar till de bästa. Vackrast, djupast, känsligast har han i alla händelser målat dem, som stått honom nära, som han känt bäst och känt varmast för. Bland dem finner man mästerverken i hans måleri. Äfven hans porträttföljd återspeglar tidens uttrycksätt, från valörstudiet i porträtten af Nils Kreuger och af konstnärens unga hustru från 1886 och till sökandet efter monumental stil i det kuriösa Frödingsporträttet. För öfrigt en rad karaktärsbilder af olika läggning. Till hvarje uppgift har konstnären gått med intresse, aldrig har han sökt en lätt vunnin framgång.

Med pennan i hand har Richard Bergh klarlagt innehåll i den moderna sträfvan, han omfattat, och framlagt det praktiska mål, den konstnärsgrupp, han tillhört allt ifrån dess stiftande, satt för sin kamp. Några konstessayer, hvarken teoretiserande eller polemiserande, äro skrifna med friskhet och djup i känsla och uppfattning. Från Konstnärsförbundets styrelse har

han flyttat upp till chefplatsen vid Nationalmuseum och har med energi och målmedvetenhet, med största hängifvenhet för uppgiften och med oförtröttadt nit igångsatt omordnandet af museets samlingar, ett omfattande sofrande och förnyande, som ännu så länge ej låter sig öfverskådas.

Med tack för ett godt dagsverke i den svenska konstens tjänst önska honom ej blott gamla kamrater från ungdomsåren utan alla vänner af svenskt bildningsarbete krafter att i möjligaste mån fullfölja den maktpåliggande men svårlösta uppgift, han påtagit sig.

Frö Fru Simonsen. • Skiss af Per Edman.

POLITIKEN HADE EN LANG STUND legat hovviken bredvid mig i kupéssoffan. Jag hade själf läst den och då herrn midt emot med ett artigt leende bad att få se i den, öfverräckte jag den med ett lika artigt leende.

O, dessa järnvägsresor! Hur mycken energi och viljekraft har icke dunkats sönder i en järnvägsvagn. Hvertenda ett af dessa eviga dunk dunk faller som ett doft slag på ens stackars hjärna och klubbar hvarje tanke dödfödd.

Förgäfves sökte jag en tråd att låta min trötta tanke följa. Ett stycke löpte den, så brast det. Jag hade glömt hvad det var — allting var tomt.

Mekaniskt fäste sig mitt öga på de svarta bokstäfverna i tidningen som min medresande höll utbredd framför sig. Han midt emot tycktes vara affärsman, det var annonserna han studerade. Tidningens första sida var vänd mot mig. Uppmärksamt läste jag förlofningsannonserna, namn efter namn, utan att falla dem.

Jag är ung och förlovvar mig kanske själf en vacker dag — när jag funnit min flicka. Men i någon tidning kommer jag inte att annonsera tilldragelsen. Det skall inte hända att någon slö, halfgäspande järnvägsresande, för hvilken jag är kreti och min käresta plehi, skall läsa våra namn som en slags likgiltig förströelse mot en sönderdunkad, slappkörd förtviflan.

Nu var det vigde. Det blef inte heller någon saga, hvarken en som började eller slutade med bröllopet. Bara några namn, okända, ointressanta — ja, tills jag läste Simonsens. Simonsens och hennes. Hennes — fru Simonsen sedan i går — jag såg på tidningens datum — nej, sedan i förgår.

Simonsen var den första jag lade märke till i sommar af alla det stora, öfverfyllda badhotellets gäster. Otvivelaktigt kom det sig däraf att vid hans kuvert lågo fyra stycken franska bröd — vid hvardera af de öfriga endast ett. Ransoneringstidens snikna glupande aptit och den i alla, goda som onda tider lika lifaktiga afundsamheten var således min första pil på herr Simonsen.

Nå, det var för öfrigt lika med alla nykomna. Senare roade det där mig obeskrifligt. Pass nu på då de få syn på Simonsens fyra franska! Ofelbart en blickstillas sekund vid den läckert brungräddade fyrväpplingen, så en blixturné rundt bordet för att konstatera fattiga ett hvar, lika för alla andra. Man läste tydligt i ögonen den gamla barnsliga afundsjuka parallellen: Hvarför ska' han, då inte jag —? Förvisso väckte det Simonsens öfverflödet till lif en ful, grumlig oförnöjsamhet hos mången, som annars nöjd och glad skulle ha klufvit och ällit sitt enda franska bröd. Mer än en gång blef det till manipulationer med vår danske värd för ökad franskbrödsranson, med motivering att somliga erhöllo fyrdubbelt.

— Somliga? Ih nej, det er kun Hr Simonsen og han har Skam Lægeintyg paa at hans Mave ikke kan taale Rugbröd.

Nå det var således anledningen till att jag kom att lägga märke till herr Simonsen. Annars hade han ett rätt så obetydligt utseende, liten, spenslig och oelegant figur, ansiktet litet och färglöst med tunn näsa och tunna läppar, men ögonen blefvo vid skärpa stickande mörka. Håret var stort och svart, yfvigt uppstruket från pannan — jag vill minnas att det var lätt gråsprängdt vid tinningarna. Från

de yttre ögonvinklarna strålade ett knippe tydliga rynkor, uppkomna vid vanan att ofta knipa samman ögonen. Allt som allt — Simonsen såg godt och väl ut att vara de trettioåtta år han uppgaf i hotellets främlingsbok.

Jag sade nyss att hans utseende var obetydligt och talade om de fyra franska bröden. Men för rättvisans skull får jag medgifva att jag dem förutan förr eller senare skulle ha uppmärksammat honom. Ty hvad det nu berodde på — det var något särskildt med herr Simonsen.

— Herr Simonsen är en personlighet, förklarade fröken Zoë saken. Och förmodligen hade hon rätt, den lilla söta Zoë. Fast huru och hvarigenom han gjorde sin personlighet gällande kan man icke säga. Åtminstone försökte jag flerfaldiga gånger lista ut huru herr Simonsen bar sig åt att allting gick honom så väl i händer. Förgäfves. Herr Simonsen bar sig inte åt alls. Han endast var herr Simonsen.

Ett exempel. Då herr Simonsen kom till lunch eller middag hände det aldrig att icke hans fyra franska bröd voro framsatta. Där emot inträffade dagligen att någon af de andra gästernas fattiga ett stycke glömts bort.

— Andersen, hette det då, — jag har icke fått något franskt bröd i dag.

— Kommer strax.

Ja, efter två à tre påminnelser kom det förstås. Men då hade man utslått en förargelse och en ångest att bli utan, åsyna huru herr Simonsen klöf och bredde smör på och åt upp sina fyra.

Ännu ett exempel från bordet. Det stod alltid en pilsner vid Simonsens kuvert då han kom till bordet. Redan första dagen hade jag sagt till om en pilsner åt mig till hvarje måltid. Icke förty stod mitt glas vanligen ensamt.

— Andersen, min pilsner!

— Kommer strax.

Andersen sprang åt alla andra håll. Min blick följde honom fascinerande tills han åter lystrade.

— Deres pilsner — javel.

Andersen kom och gick utan pilsner.

— Andersen, får jag min pilsner eller ...

— Nu skal den komme.

Naturligtvis fick jag omsider min pilsner men i regel inte förrän jag svurit.

Rynkknippena vid Simonsens ögonvinklar blefvo då höga och tydliga.

Han skrattade och torkade sig med servetten om munnen efter sin drink ur ölglaset.

Man skall inte tro att det endast var min order som ignorerades. Det ropades från höger och vänster. Men herr Simonsen, han slapp. Han slapp allt hojtande och svärande, all förargelse. Hvarför i herrans namn hände det icke någon gång att Simonsens pilsner eller franska bröd icke fanns då han kom till bordet?

En dag var jag med honom på den lilla strandrestauranten och drack en grogg efter badet. Det var ett treffligt ställe — jag hade varit där flera gånger förut tillsammans med andra, men alltid haft oturen blifva betjänad af en ovanligt slarfvig och ofreflig flicka. Vi hade först fått vänta en rundlig tid för att slutligen erhålla vår beställning både ofullständigt och inkorrekt utförd. Men den gången, så snart Simonsen och jag slagit oss ned vid ett bord, kom fröken Judit bort till oss. Simonsen beställde, flickan

gick in och kom omedelbart tillbaka med en prydlig groggbricka, där inte ens isen faltades.

Öfvervåldigad af angenäm öfverraskning såg jag på flickan, som smålog oförstående.

Hon var just ingen ögonfågnad. Hyn var schaskgrå utan en nyans solbränna — fast hon vistades vid en badort och förmodligen som andra tjänande hade sina fritimmar, skulle man kunna svära på att hon inte varit i vattnet en enda gång under sommaren. Ögonen voro blekt blå med en obestämd oklar blick, hennes ständiga leende försönade ingenting. Håret var ljust gyllene uppe i, men mörkt nere vid roten. Alltså färgadt. Blusens slarfviga djupa nedvikning framfull visade ett skinn i färg med ansiktshyn. En liten osympatisk företeelse i det hela, fröken Judit på Strandhotellet.

Simonsen begärde en cigarr, hon gick och kom ögonblickligen igen med just det begärda märket. Jag saft stum.

Strandpromenaden strök förbi aldeles nedanför terrassen där vi sulto. Det gick en jämn ström från och till badstranden.

Där kom den lilla söta fröken Zoë med ett par badskor dinglande i sina röda band från hennes smala arm.

Vi hälsade och fröken Zoë nickade igen med ett förtjusande leende. Herr Simonsen kunde godt taga åt sig hela leendet, ty det var åt honom ensam.

Så kom fröken Karin med en kavaljer på hvar sida och en uppslagen japansk strandparasoll som bakgrund åt sitt vackra bruna ansikte.

Jag beundrade fröken Karin mycket. Håret låg glänsande svart åt hufvudet, ögonen voro gulbruna och långsmala, näsan finvingad och rak, munnen möjligen något bred men med smala röda läppar. En orm liknade jag henne i hemlighet vid — en vacker sällsynt orm, utan ormens kalla obehagliga halhet — snarare kattmjuk.

Herr Simonsen och jag hälsade på henne.

Fröken Karins bruna fingrar togo ett tag om parasollkanten och böjde den till sidan. Hon var mera än vacker, mot den brokiga skärmen där hon stod och log emot oss.

— Nej sitter ni där — ha ni redan badat?

Ja, det var inte mera än så — hon gick genast vidare — och det var ju egentligen ingenting.

Men det var åt herr Simonsen hon stannat och ropat. Vid mig snuddade knappast hennes sköna ögon.

Strax efter vinkade vi åt fröken Judit, betalade och gingo. Men under kallpratet på hemvägen resonerade jag skarpt med mig själf.

— Hvad tusan är det egentligen med Simonsen —? En liten obetydlig karl — gud vet om han inte rent af är smått hjulbent — hvarken sätt, utseende eller hållning. Och ändå le badortens vackraste flickor mot honom som såge de en liten gud — — — Den enda antagliga egenskapen, att han är ungt karl, den delar han ju med hundraden här, som därmed förena betydligt större yttre företräden. Jag såg nedåt mina skarpa hvita byxveck och bruna skor, jag var hufvudet högre än Simonsen, jag hade en oklanderlig profil och en elegant bena, jag — nå vänta tills i afton — — Det skulle bli bal på hotellet.

Inte ett ögonblick föll det mig in att herr Simonsen kunde vara dansant. Men då jag på aftonen kom in i balsalen var det just

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—2. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halft år » 7:25	Halft år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre efter text.	Utländska annonser:
45 öre å textsida.	å textsida, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
särskildt begärd plats.	å textsida, 20 % förh.

Anna Bugge-Wicksell.

Anna Whitlock.

Karolina Widerström.

Lydia Wahlström.

Gulli Petrini.

Frigga Carlberg.

Den allmänna röst-

LIKA OCH ALLMÄN KOMMUNAL RÖSTRÄTT, dessa statsministerns ord under författningsdebatten den märkliga dagen den 18 december 1918 innebära en verklighet, som rör kvinnorna på det närmaste. Denna gång är ordet om allmän röst rätt icke ett hån mot dem, som det varit för de utestängda så många gånger förr. Strecken äro borta, den 40-gradiga skalan en historisk relik, demokratin har gjort ett fullt genombrott och kvinnor och män kunna räcka hvarandra handen, då det gäller kommunal röst rätt. Hvilken betydelse den urtima riksdagens beslut af den 18 dec. 1918 kommer att få är ännu omöjligt att öfverskåda. Vågar man dock icke hoppas, att det skall lända till fosterlandets sanna väl så som det var ämnadt?

"Landet behöfver alla krafter och alla ha rätt att få sin röst hörd", se där ett annat märkligt ord i statsministerns anförande i Första kammaren.

Hur länge och hur många gånger har icke den kvinnliga röst rättens förkämpar uttalat samma ord, som det tycktes utan att ha vunnit någon genklang i deras hjärtan, som makten ägde. Och nu komma de från högsta ort lika enkelt och naturligt som om det aldrig stått någon strid om de principer de grundats på.

De trofasta, tåliga, tappra förkämparna för

lagom att få se honom dansa ut med fröken Zoë.

Den lilla söta Zoë med de fina handlofvarna och vrister, den smala graciösa halsen och det sötaste lilla hufvud med det ljusaste gulhvita hår man kan drömma om. Hon såg ut som en mänskensprinsessa i sin mattgula klänning och ett smalt, smalt silfverband kring pannan bort bakom den lilla lena hårbollen i nacken.

Ja, herr Simonsen dansade. Men omodernt. Hållning, hand- och armställning voro gammalmodiga, stegen stela och orymiska. Förmodligen hade han dansat i tjuguaeren, men någon framstående dansör hade han aldrig varit, det syntes redan på sättet att föra sin dam. Jag väntade att öfver hans axel få se Zoës halft urskuldande leende, ett sådant den firade balflickan brukar ha då hon blir uppjuden af någon gammal farbror eller klen dansör. Men Zoë böjde hufvudet tillbaka för att kunna se sin kavaljer i ansiktet och log medan hon pratade med honom. Då dansen var slut följde han henne bort till en stol och satte sig själf bredvid. De båda tycktes ha mycket trefliga saker att tala om. Mer än en kavaljer kastade tveksamma blickar och tog ett halft steg dit bort, då nästa dans spelades upp. Men Zoë uppmuntrade inte.

Nästa dans gick jag bort och bugade för fröken Zoë. Hon gick lätt som en älfva i

Signe Bergman.

Ann Margret Holmgren.

kvinnans politiska jämlikhet med mannen äro väl värda att ihågkommas vid denna milstolpe på vägen till det stora målet politisk röst rätt och valbarhet, ett mål, som nu flyttats åtskilligt närmare än det var för endast ett par veckor sedan.

Landsföreningen för kvinnans politiska röst rätt bildades 1903 och fröken Anna Whitlock blef dess första ordförande. Numera räkna L. K. P. R. öfver tvåhundra anslutna föreningar, fördelade öfver hela landet. Tack vare Ann Margret Holmgren, Augusta Tonning och flera andra kvinnor, som verkat som resetalare oförtrutet, utan att fråga efter personliga obehag och uppoffringar fick Landsföreningen så hastigt spridning. Intresset för saken från kvinnohåll, hvilket så ofta af motståndarna ifrågasatts, visade sig

dansen och det ljusa lena håret stod som en mänskenssky kring det smala silfverbandet. Jag kallade henne en liten mänskensprinsessa. Zoë skraffade mot min axel och tog inte illa upp, men ingen enda gång böjde hon hufvudet tillbaka så att jag fick se hennes lilla söta ansikte.

Då vi dansade förbi konstaterade jag att herr Simonsen försvunnit från sin plats. Nästan i samma ögonblick förnade vi emot ett annat par. Mitt fel var det inte, det var den andra kavaljeren som förde oskickligt. Den andra kavaljeren var herr Simonsen och hans dam, fröken Karin. Hon såg inte alls ond ut, fast hon fått en försvarlig törn; då herr Simonsen bad om ursäkt skraffade hon i stället hjärtligt och liksom förut lilla Zoë, böjde hon hufvudet bakåt medan hon dansade och såg på herr Simonsen.

Den vackra fröken Karin, med de svarta glänsande hårvågorna kring det fina ormhufvudet. Hyn stod gyllenbrun mot det skarpgröna sidenet på hennes hvita klänning. Jag dansade också med fröken Karin och vi hade mycket angenämt. Men mig föreföll det som om hon föredrog Simonsen, trots hans stela dans och osäkra förning.

Det låg en gammal slottsruin ett stycke väg från badorten. Dit brukade ungdomarna gå mänskenspromenader. En afton voro vi där, ett stort sällskap från vårt hotell. Där var sagolikt vackert i julimånskenet.

rättens genombrott.

kunna trotsa äfven verkliga motgångar. De första ledarna af röst rättens öden, som på ett så lysande sätt förstodo både att organisera rörelsen och gjuta lif i densamma voro Anna Whitlock, Ann Margret Holmgren och Gertrud Adelborg, dessa som vi nu beundrande se upp till som veteraner märkta af ärorika hugg från kampären. Efter Anna Whitlocks tillbakaträdande då hennes tid och krafter icke längre räckte till, trädde doktor Lydia Wahlström fram som ordförande. Från denna tid kan man också räkna Signe Bergmans ytterst betydelsefulla insats, som började med sekreterareskapet i Landsföreningen och slutade med att dess öden lades i hennes händer med ordförandeklubban. Då hon för kort tid sedan trädde tillbaka från sin post, anförtröddes den kräfvande befattningen till doktor Karolina Widerström, som i denna stund står som ordförande. Vid hennes sida står jur. kandidaten fru Anna Bugge-Wicksell och fil. doktor Gulli Petrini, ett klöfverblad, som bildar Landsföreningens verkställande utskott och som icke gärna kunde vara sammansatt af mera kompetenta och på samma gång utåt representativa krafter.

De svenska kvinnorna ha ledare för ett offentligt framträdande, som icke stå efter någon af de stora nationernas.

Skuggorna kastade svarta underliga silhuetter på marken och riddartidens gengångare spökade bland de raserade tornen och murarna. Det rasslade af vapen och rustningar, på muren gingo väktare med långa hillebarder och öfver vindbron red en ridare med flygande ryttarkappa och en jungfru på sadelknappen.

Men månen lyste på lilla Zoës mänskenshår och jag tog hennes arm då vi gingo därifrån. Då vi gått några steg vände vi oss om för att kasta ännu en blick på den gamla spökborgen. Högst uppe på ett af de halft rasade brösvärnen stodo två människor tätt tillsammans. Profilerna aftecknade sig skarpt mot den ljusa himmelen — herr Simonsen och fröken Karin. Zoës arm skälfde till och hon var mycket förströdd under hemvägen. Först då vi andra en lång stund suttit på hotellterrassen och betraktat månskenet, kommo de båda efterblifna tillbaka.

I hotellkorridoren skiljdes sällskapet och herr Simonsen som liksom jag hade sitt rum i andra våningen, gick upp tillsammans med mig. Några ögonblick senare hörde jag honom emellertid gå ner igen.

Själf var jag hvarken trött eller sömnig och som jag därför inte hade lust att gå till sängs beslöt jag gå ett stycke bortåt stranden medan jag rökte en cigarr. Dagen hade varit lugn inne i vår vik, men ute till hafs måste det ha varit storm, ty in mot stranden kommo

IDUNS KOKBOK. Lämplig julklapp!

Konstfliten Förening för hemslöjd och Konsthandtverk.

Försälningsslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

En skånsk prästgårdsidyll som är dömd att försvinna.

långa väldiga dyningar. Jag satte mig på ett klippblock bredvid stigen och hörde dem med dån vråka in och krossas till rasslande skum mot klipporna.

Då och då passerade någon förbi på stigen. Jag tog ingen notis om dem, men får erkänna att jag blef mycket uppmärksam då jag i ett par igenkände herr Simonsen med en dam vid armen. Båda voro utan hufvudbonader, herr Simonsens stora yfviga hår gjorde hans silhuetten grotesk i månskenet, men på hennes blonda hufvud lyste det mildt.

Simonsen skymde henne för mig — jag såg inte hvem hon var men hon föreföll mig märkvärdigt bekant. Zoë? — Omöjligt, lilla Zoë var mindre och hennes hår ljusare. — Nej Zoë var det inte och den mörka fröken Karin var utom all undran — en tredje alltså. Herr Simonsen, herr Simonsen — —!

De passerade förbi utan att observera mig och jag satt kvar en stund i mina tankar.

Ja så gick sommaren. Fröken Karin och lilla Zoë logo mot herr Simonsen så ljufft att mitt hjärta kunde gråta sig sjukt och min hjärna grubbla sig trött öfver denna gåtfulla fördömda herr Simonsen som allting gick så väl i händer.

Men det fanns en tredje. Flera gånger såg jag herr Simonsen vid stranden eller på skogsvägar — alltid mycket sent — tillsammans med denna tredje flicka. Jag såg aldrig hennes ansikte, men fick alltid samma intryck af något bekant, såg endast att hon var blond och att det var hvarken fröken Karin eller lilla Zoë. — — —

— — — Nu behöfver jag inte undra längre. Gåtans lösning står att läsa i Politikens lilla vigselannons. Nu vet jag att damen nummer tre var — Judit, uppapperskan på Strandhotellet. —

Mera än någonsin väcker han min undran, denna fördömda herr Simonsen som allting gick så väl i händer. Som fick, fyra franska bröd, som kunde välja mellan två de sötaste, vackraste flickor man gärna kan tänka sig, fina bildade flickor, af bästa familj, förmögna, och så helt enkelt afstår från båda för en tafelig, obehaglig kaféflicka.

Denna Judit, ja denna Judit — — — ju klarare jag ser för mig denna vackra fröken Karin och den lilla söta Zoë, ju mera jag tänker på detta underliga val, ju mera glider min undran från herr Simonsen öfver på — fru Simonsen.

DET ÄR GODT OM GAMLA PRÄSTGÅRDAR I Skåne. Men få torde vara mera idylliska, ha mera af allmänt kulturhistoriskt intresse att erbjuda än den i Kviinge. Kviinge gamla prästgård tillhör dem, hvilka under den närmaste framtiden äro dömda att försvinna. Redan då detta skrives ha uthusbyggnaderna med sina rödmålade plankväggar, mossgröna halmtak och gammaldags hembrefliga inkörsporr, blifvit rifna, och meningen är, att boningshuset nästa år skall gå samma väg. Det har af vederbörande blifvit utdömdt, och ritning till ett nytt sådant föreligger. Det kan därför vara af ett visst intresse att meddela något om den gamla gården.

Det var en sommarafton med ännu strålade sol efter ett nyfallet efterlängtat regn, som författaren där gjorde ett besök. Och hade icke, vid mitt inträde genom de låga dörrarne, med sina äldriga konstsmidda lås, de moderna möblerna burit vittne om en senare tid, skulle man med lätthet tro sig förflyttad till den karolinska tiden med sina stilla samtal om offer och försakelse. Står icke just innanför dörren en manlig gestalt i half kroppstorlek, med uppstruket hår och brednåbbade skor, bjudande sitt välkommen åt den i salen inträdande främlingen. Och där instämma på det hjärtligaste husets eget värdfolk.

Då kyrkoherden i Kviinge, vällärde herr Magnus Didrik Göllich år 1736 uppförde denna prästgård hade han en bror, som var en välbeställd porträtt- och dekorationsmålare. Och denne beslöt nu att pryda prästgårdssalen med en del alster af sin konst. Utom den nämnde gestalten i den karolinska tidens dräkt finna vi en hel del andra målningar på väggarna i det stora salsrummet med sina små fönsterbågar och nedlagda, tunga bjälklager. Det är hufvudsakligen antika motiv, som han valt, bland andra, Venus och Merkurius, samt åtskilliga bilder med motiv från Virgilius och Homeros. Meningen är att rädda

samtliga dessa målningar som torde komma att uppsättas å lämplig plats i den nya prästgårdsbyggnaden.

En trappa upp finnas tvänne ytterst hembrefliga arbetsrum. De små, blyinfattade rutorna låta dock tillräckligt med sol strömma in här för att göra allt ljusst och gladt. I det ena rummet har kyrkoherde O. J. Hasslow sitt stora herbarium, inrymdt i ett skåp, från golf till tak. Samlingen omfattar omkring tre tusen växter från de tre nordiska länderna. Kyrkoherde H. är nämligen en mycket intresserad botanist och en stor blomsterkännare. Man märker detta äfven om man gör ett besök i den stora, välvårdade trädgården, där han här och hvar i gräsmattorna eller nere vid den halft utforkade dammen, insatt vilda sällsynta växter från såväl vårt eget som främmande land. Bland annat har han en hel kollektivsamling af mynta, och vid ett besök som vår kronprins förra sommaren gjorde i Kviinge prästgård, skänkte kyrkoherden honom sju olika sorter sådana växter, som numera finnas utplanterade på Sofiero.

Det är många minnen förknippade med Kviinge prästgård, särskildt med den byggnad, som stått före den nuvarande och hvaraf helt säkert den gamla brygghuslängan är en älderdomlig kvarleva. Något årtal står visserligen icke å denna, men dess utseende vittnar om en mycket hög ålder. Längan midt emot är, enligt inhugget årtal, uppförd 1750 och de öfriga byggnaderna förmodligen något senare.

Under senare hälften af 1600-talet, då snapphanarne huserade synnerligen våldsamt i dessa trakter, satt herr Andreas Moglovius som kyrkoherde i Kviinge prästgård. Han var en mycket originell och stridbar man, hvilken allt emellanåt låg i delo med snapphanarna. Och sägen påstår, att dessa slutligen plundrade prästgården, anförda af kyrkoherdens egen bror, som var kapten för "friskyttarna" och med sitt band hade sitt tillhåll i den inom socknen belägna Bokelyckan.

Med sin klockare lefde han i ständigt delo, och de anklagade gång efter annan hvarandra vid domkapitlet. Slutligen blef herr Andreas ålagd att hålla sig med kaplan. Hans namn var Quiding. Till att börja med stod kyrkoherden på lika spänd fot med honom som med klockaren, men slutligen blefvo de sådana vänner, att före sin bortgång år 1700 skall Andreas Moglovius ha trolofvat sin hustru Kristina med kaplanen, som därigenom skulle konservera pastoratet. Däraf lär emellertid ingenting blifvit, ty herr Andreas efterträddes af en annan.

Det finnes många andra sägner och berättelser om den gamla prästgården, som vi erinna oss under den korta samvaron där. Solen har emellertid sjunkit ned bakom de höga skogsåsar, från hvilka Vanås slottsbyggnad lyser fram. Och under det juliskymningen breder ut sig i den fagra Helgeådalens fära vi vidare norrut mot skogsbygden och hemmet.

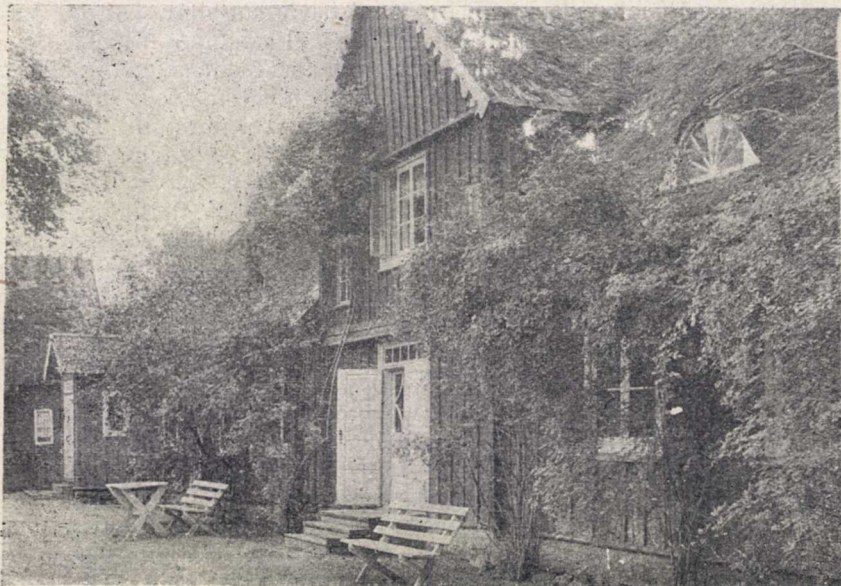
PEHR JOHNSON.

Kyrkoherde O. J. Hasslow.

Fru Anna Hasslow.

Kviinge prästgård från gårdssidan och från trädgårdssidan.

Idun Hemkomsten. • Af Fredrik Persson.

I ISANDE SLAGREGN SKRIDER ETT ÅK-
don fram genom den stormpiskade stor-
skogen.

Det är en oktoberkväll detta.

För hvarje sekund fätnar skymningen allt
mer. Och för hvarje sekund far ovädret till
i våldsamt styrka. I ofaliga dagar och ofa-
liga nätter har det stormpiskade slagregnet
nu strömmat ner öfver bygderna och skoga-
rna uppe vid riksdelet. I från norr i su-
sande kast ha ilarna kommit, bullrande i
sin obändighet, härjande och sköflande och
öfver vägar och stigar som slingra sig fram
förbi myrar och uteffer skummande bäckar
ligga ofaliga jättefuror och skäggiga grana-
nar, som genom decennier trotsat storm och
oväder.

I vagnskorgen sitter en man framåflutad.
Gång efter annan reser han sig upp, sitter
med vidöppna ögon liksom lyssnande ut i
skymningen, men sjunker åter samman. Och
framför honom på kuskbocken sitter kör-
svennen och låter piskan allt emellanåt falla
ner öfver de uttröttade hästarnas ångande
ryggar. Fot för fot skrida skjutshästarna
fram, ty vägen är bottenlös nästan, upplöst
till den grad att hjulen sjunka ner till nafs-
ven, och flera gånger har det händt att de
båda männen med förenade ansträngningar
fått lyfta upp åkdonet när det fastnat all-
deles.

Men ingenjör Relling måste fram, måste
vara framme senast i morgon. Ingenling
fick hindra, ty det gällde lifvet nästan. Den
svartskäggige mannen med den vidöppna
blicken knöt sina seniga händer stundom i
inbitet trots.

— Nej, nej, han skulle ej misslyckas, han
som var född med segerhufva, han som al-
drig hifintills aktat på motstånd, som knuf-
fat sig fram, som brutit ner hvarje hinder
och som nått längre än någon af hans släkt!

I morgon skulle fädernegården säljas.
Nästan som af en tillfällighet hade han blif-
vit uppmärksamgjord på detta. Och i mor-
gon måste han se den gamla ättegården åter,
där den låg grå med timrade väggar och
torfläckta tak vid stranden af Brovattnet, där
den låg omgifven af milsvid storskog, mäktiga
furor och granar som hans far aldrig
nånts röra.

Far ja — den hopsjunkne mannen ryckte
plötsligt till och pressade händerna emot
körstolens sidstycken — far, far som aldrig,
aldrig kunde tillgifva honom att han lämna-
de hemmet sitt, den urgamla Brogården, där
hans fäder suttit myndiga i sin rikedom ge-
nom många släktled. En mansålder nästan
hade förflutit sedan den dagen. — Denna
disiga vårdag när de båda skildes för att
aldrig mera ses.

Så lefvande stod denna stund nu som så
ofta förut för Jonas Relling när han i storm
och oväder var på hemväg till mor sin och
gården som han måste rädda åt släkten —
åt sig, icke för att nu ändligen följa fa-
derns anvisning och hörsamma honom utan
för de ofantliga rikedomar som följde med
Brogården. Ty ingen gård i hela Gräns-
bygden hade sådan skogsareal och icke i
mans minnen hade beståndet decimerats.

Denna april dag för länge, länge sedan!
Så tydligt såg han fadern Arne Jonasson,
den kuftryggige bonden, som ett långt lif i
arbete gjort tung och kanlig, stå framför
den toppande björkvedsbrasan i storstugan.
Det i för tid hvita håret föll ner öfver hans
fårade panna och hans små gråa ögon un-
der buskiga bryn gnistrade när han talade
hårda och straffande ord till den som i
ungdomligt öfvermod ville lämna honom och
fädernegården, fast ende son och den som

enligt urgammalt skick skulle öfvertaga allt.
Modern hade lifen och räddhågad stått
framme vid slagbordet under salsfönstret.
Men hon hade ingenting yttat.

Jag har varnat dig, Jonas, hade fadern sagt
och jag frånlägger mig all skuld. Du är
gammal nog att förstå hur dåraktigt du
handlar. När jag faller ifrån står gården
utan styre. För dina vanvettiga grillers skull
skall Brogården gå från älten. En stund
hade han tegat och sett forskande på sonen
och hans händer hade ömsom öppnats och
slutits nästan som i kramp. — Jag förbannar
den dag jag lät öfvertala mig till att sända
dig bort i lära — du skulle ha stannat här,
brukat jorden som jag och dina fäder. Men
med kunskapen kom förakt för jorden och
fädernas gärning.

Han själf, sonen, hade sökt förklara sig,
talat om sin längtan ut till större förhållan-
den än häruppe i skogarna. Men fadern
hade ej lyssnat, eller ej velat förstå —
Och som ovänner hade de skiltts.

Aldrig, aldrig blir du ägare till Brogår-
den, hade varit det sista sonen hört fadern
yttra — den som så handlar i öfvermod är
ej och blir ej värdig att trampa i fädernas
spår.

Bah! Ingenjör Jonas Relling skrattade

Elisabeth Ostman-Sundstrand.

En gammal vän som lämnar oss.

DET HAR ICKE FUNNITS MÅNGA LJUSPUNK-
ter i dyrtidens mörker, där husmödrarna alljämt
famla sig fram, men en af dessa har varit att af
Idun kunna få ledning i det odrägliga görat att
bestämma matordningen i hemmet, då ingenting
finns att få, och det som finns är för dyrt att
köpa. Fru Elisabeth Ostman-Sund-
strand, som sedan 1903 skött Iduns köksalma-
nacka och största delen af denna tid äfven dess
Hjälpreda har med sina kloka, väl afpassade råd
gjfvit våra läsarinor det bästa tänkbara stöd,
särskildt uppskattadt under dessa sista pröfvande
år. Det har varit som att se mot en fyrbåk
på stormiga vatten, att taga del af fru Sund-
strands förslag till våra måltider, dessa förslag,
som utarbetats in i minsta detalj, hvilket är så
ofantligt värdefullt just nu för oss alla. I den
goda tiden med den goda maten kunde man all-
tid finna utsökta rätter bland hennes recept men
hon har icke heller svikit traditionerna i den om-
da, hvilkens hårda tryck hon genom sin förfu-
liga dyrtidsmatlagning förstätt att mildra. Då nu
fru Sundstrand till följd af hopadt arbete drar
sig tillbaka från sitt uppdrag som Iduns med-
arbetare på det husliga området, bedja vi till
hennes få framföra vårt tack för trofast, gagnan-
de arbete, och vi äro förvissade om att våra
läsarinor instämma med oss i detta tack.

Fru Sundstrands skola, Elisabeth Ostmans hus-
moderskurs, som många af våra läsarinor per-
sonligen gjort bekantskap med, har genom mång-
årigt arbete gjort sig känd, som en af hufvud-
stadens främsta på området. Iduns högt uppskat-
tade kokbok har kommit till under fru Sund-
strands ledning.

kort och gnuggade sina stelfrusna händer.
Värdig att trampa i fädernas spår. Barns-
ligheter! Värdig, värdig! Här innanför kap-
pan fanns penningar, mynt i mängd och
ingen skulle komma att bjuda högre än han.

Brogården — den var honom i och för sig
likgiltig, en klunga förfallna hus, ett stenigt
tun, ett tjog steniga åkrar och vattensjuka
ängar. . . . Brogården var honom likgiltig, ja,
fast ju fäderna brutit dess åkrar och fimrat
dess hus. Men till gården hörde skogen och
den var honom sannerligen ej likgiltig. Den
var rikskänd nästan och den skulle han äga.
Tusenden och åter tusenden skulle han kom-
ma att tjäna och i och med detta köp skulle
hans förmögenhet mångdubblas.

Jonas Relling saft länge som grubblande
med hakan lutad mot bröstet och dubbelt
starkare än nyss förnam han ovädrets ra-
seri omkring honom. Skogen var kolmörk
nu och endast vagnslyktornas bleka skimmer
lyste en smula upp den bottenlösa skogs-
vägen.

— Vi måste skynda på! ropar Jonas Relling
genom den bullrande blåsten — hör ni det
— skynda på!

— Prata går an, muttrar kusken i skägget,
där han sitter med ett hästfläcke kring huf-
vudet, och gorma, men ingen kommer fram
annat än i skridt, det ansvarar jag.

Jo, han måste vara framme i rätt tid — om
han så skulle gå till fots, krypa på sina knän
om så vore nödigt. Ty naturen själf gynna-
de ju honom uppenbarligen. Långväga spe-
kulanter, skogsköpare med slinna plånböcker
skulle näppeligen infinna sig i ett så-
dant väder. Och bönder och småfolk sak-
nade nödiga medel, ty han, ingenjör Rel-
ling, skulle sannerligen hålla ut och bjuda
på. Hundra tusen och mer, mycket mer om
nödigt var, skulle han bjuda.

— Piska på kamparna! ryter han och dun-
kar kusken omildt i ryggen, bruka piskan,
låt hästarna springa tills de störta, jag be-
talar!

— Allt fås inte för pengar, gemmåler kus-
ken skarpt — inte kör jag ihjäl gästgifva-
rens hästar.

Jonas Relling sitter ett ögonblick liksom
besinnande — så reser han sig hastigt,
svänger sig öfver kuskstället och har i nästa
ögonblick ryckt förmarna från kusken. Nej,
nej, det här dugde sannerligen inte —!

Och, drifna fram af den susande piskan
sätta sig de uttröttade hästarna strax i lif-
ligare rörelse.

Den ena timman går efter den andra och
alljämt öser regnet ner och stormen rullar
med allt vildare kraft öfver skogen. De båda
lyktorna ha slocknat, men hästarna hålla
vägen som förr.

— Ha vi långt igen? ryter Jonas Relling —
ha vi ej Storån strax?

— Vet inte, gemmåler kusken — och med
detta låter sig den förre nöja.

Plötsligt stanna hästarna och stå där frus-
tande som i stor rädsla, stampa och fugga
på betslen, men göra ej min af att fört-
sätta, fast piskan är i oafbruten verksamhet.
Jonas Relling svär och förbannar. Han
skulle sannerligen lära dessa as — lättje-
fulla kanaler, bondök. Men ingenting hjäl-
per. Och slutligen måste de båda männen
stiga ur. Först när kusken fattar tag i häs-
tarnas betsel gå de vidare, men försiktigt
och under oafbrutet motstånd.

Jo, nu var man vid Storån, den breda älf-
ven som rann ut i Brovattnet och nu var det
blott kvartsmilen kvar.

I en enda sekund flög genom Jonas Rel-
lings själ de tusende minnen och erinringar
som voro förknippade med detta äfven i

sommarens torraste tid skummande vatten. Här uppe vid forsfallen hade i fordom tid och kanske än i denna dag Brogårdens bönder sin kvarn och sin såg och här hade han själf som gosse gått med mietstång i hand utefter de steniga stränderna. Och ingenstädes glödde de gula näckrosorna som här i spakvattnen när solen dalade bakom de dimblå skogarna. Och i hviskande sus sjöng älfvattnet här när den svarta storskogen sof i middagshettan.

— Hjälp! Hjäälp!

Ett förtvifladt nödrop skar som en klinga genom vattnets och strömmens larm. I nästa ögonblick kände Jonas Relling, där han släpade sig fram utmed åkdonet hur allt lik-som gleden undan, sjönk ner i en afgrund, hur runda bjälkar rullade under hans fötter och hur omedelbart därpå iskallt vatten fam-nade honom och hur han fördes bort af skummiga virflar. Ännu en gång hör han detta skärande nödrop! hjälp — hjäälp, nu längre borta, tyckte han.

Med uppjudande af all sin kraft klängde han sig fast till åkdonet, grep med bägge händerna fatt i korgen, spände fötterna in i ekrarna och han kände hur han bars uppe af vågryggarna. Men detta varade dock blott för ett ögonblick. Allt djupare och djupare sjönk vagnen och med förfäran lade han märke till hur hästarna kämpade för lifvet i det hvita koket. Deras djupa stön öfverröstade vågornas larm och med våld-sam ansträngning sökte de uppenbart att göra sig fria från remmar och stänger.

Så känner Jonas Relling ett våldsamt slag för bröstet; han släpper sitt tag i vagns-korgen och benen bli slappa; han tyckte sig sjunka djupt, djupt, men märker att en vat-tenvirvel slungar honom upp till ytan igen. Allt är kolmörkt och nödrop förnimmes ej längre, ej heller hästarnas tunga och för-färade stön.

Rundt omkring larmade de hvitskummiga vågkammarna.

Just när en ny virvel är på väg att suga honom ner i djupet igen, märker den nöd-ställda hur ett hårdt föremål studsar emot honom — utan att närmare göra sig reda hvar för slingrar han sina armar omkring detta föremål — en bjälke från den af höstfloden underminerade och bortsköljda bron, en rund, en sliten stock som hans fäder lagt dit och den de trampat på under sina resor från och till storbygden i söder. Och Jonas Relling flyter buren uppe af denna bjälke allt längre och längre ner, ner emot Bro-vattnet, emot hemmet sitt, det han halft för-gåtit.

Men skogen har han glömt och ändamålet med resan hit upp ifrån vännerna och vänin-norna nere i den bullrande storstaden. Han minns nu endast detta: att han förlorat sin far, den rätrådige odalbonden och att han glömt sin mors förmaningar, glömt fäder-negården och föraktat fädernas odlargär-ning och dess sträfvan att af ödemark göra sädesbärande bygd. Och han kände för första gången hur själen fylldes af gråtande

Våra främsta för-fattare

medarbets i Idun 1919.

En aktuell artikelserie

behandlande Skandinaviens tre hufvudstäder

Stockholm, Köpenhamn och Kristiania,

skall inflyta i årgången och bestå af illustrerade skildringar från litteraturens, konstens, teaterns, högskolornas och anmärkningsvärda sociala insti-tutioners områden. Framstående pennor i de olika landen bidraga härtill såsom *Henning Berger*, *Julius Clausen*, *Kristian Elster*, *Ina Lange*, *Carl G. Laurin*, *Georg Nordensvan*, *Palle Rosencrantz* m. fl.

Minnen och gestalter från Lundagård,

illustrerade skildringar från den stämmingsrika syd-svenska universitetsstaden af *Otto Lurdh*, blir nam-net på en annan intressant artikelserie, hvari för-fattarens finskurna penna skall frammana en Thorilds, en Agardhs, en Tegnér's m. fl. märkliga personligheter i erinringens ljus.

Signe Hebbes memoarer,

hvilka väckt det lifligaste uppseende, fortsätta och avslutas i den nya årgången.

Två ypperliga originalromaner,

Familjen von Skotte af *Fanny Alving* och I lög-nens rike af *Anna Wahlenberg*, inflyta i

Iduns romanbibliotek 1919.

Anna Lenah Elgström

och

Hildur Dixelius-Brettner,

de båda högt skattade författarinnorna, ett par af de förnämsta inom vår yngre prosakonst, bli re-presenterade i årgången af hvar sin längre novell: *Den tragiska idyllen* och *Löftets land*.

Hemkonst och hemmets inredning

blir titeln på en serie illustrerade artiklar af arki-tekten *Carl Malmsten*, och för de många af träd-gårdskonst intresserade, skall fröken *Ester Claes-son*, vår enda kvinnliga förmåga inom facket, skrif-va om *Den mindre trädgården*.

Novellistiken, lyriken och essay-konsten

skola representeras af våra bästa pennor såsom *Dan Andersson*, *Henning Berger*, *Bo Bergman*, *Harry Blomberg*, *August Brunius*, *Synnöve Carl-bom*, *Sigurd Dahllöf*, *Anders Eje*, *Hildur Dixeli-us-Brettner*, *Teresia Eurén*, *Jane Gernandt-Claine*, *Erik Lindorm*, *Artur Möller*, *E. Kuylenstierna*, *Wenster*, *Elsie Nordensvan*, *Georg Nordensvan*, *Erik Norling*, *Olof Rabenius*, *Gustaf Ullman*, *Anna Wahlenberg*, *Elin Wägner*, *Hugo Öberg* m. fl.

Allt som sammanhänger med *Kvinnans och hem-mets intressen* liksom och *den illustrerade dagskrö-nikan* skall som hittills lifligt tillgodoses. Hvad särskildt beträffar *Iduns köksalmanacka* och *Hjälp-reda* öfvertages dess ledning 1919 af fröken *Ida Norrby*, den framstående direktisen för *Facksko-lan* för huslig ekonomi i Uppsala.

Iduns julnummer,

litterärt och artistiskt värdefullt, kommer som hit-tills att utdelas gratis till Iduns prenumeranter. Pre-numerationspriset blir, trots de oerhördt stegrade kostnaderna för tidningens framställning — pap-pers-, kliché- och tryckningskostnader ha respektive 4—3 och 2-dubblats — följande:

IDUN, helt år: 14 kronor,

halft år: 7: 25,

ett kvartal: 3: 75.

Julnumret och postarvodet däri inberäknade. Lös-nummerpriset är 30 öre.

Prenumerera ofördröjligen på IDUN!

ve och bottenlös jämmer. Och dunkelt trodde han sig ana att naturen själf, stor-skogen och dess mäktiga vatten, velat tukta den öfvermodige.

En främmande man hade påträffats upp-kastad på grundet, där Storån flöt ut i Bro-vattnet, ett par stenkast ifrån Brogården.

Det var auktionsfolk som hade lagt märke till något osedvanligt därnere och af nyfiken-het gått ner till stranden. Huruvida denne främmande man, som var blodig och sön-derlagen, ännu andades eller redan var död kunde man inte afgöra. Men på en bår blef han lagd och inne i storstugan framför den flammade stockvedsbrasan blef denna bår nedsatt.

Länge dröjde det ej förrän alla i auktions-huset hade reda på att den medvetlöse icke var någon annan än husets ende son, som icke på en mansålder låtit höra från sig och som nu på något oförklarligt sätt återvänt till det gamla odalmanhemmet. Ty moder-n hade genast känt igenom honom, fast gammal och halfblind och hon hade gråtit och jämrat sig öfver hans olycka.

Den dagen gick Brogården ur ätten, som den tillhört i två århundraden. Endast ett fåtal, mest bönder och småfolk från grann-skapet, hade kommit tillstädes, alldenstund bron, som förmedlade förbindelsen med de stora bygderna i söder af floden lyfts från sina timrade landfästen.

Och för en spottstyfver nästan blef Bro-gården såld, knappt en femtedel af värdet. Men på detta aktade gammelmor föga, där hon med blanka tårar i sina utsläckta ögon satt med sonens händer mellan sina och oafbrutet tiggde till Gud om hans räddning.

I många dagar och många nätter låg Jo-nas Relling medvetlös, sväfvande mellan lif och död, men när de signade julklockorna på båda sidor om riksdelen sjöng öfver skogsbygderna, var han åter så karsk att han stundtals kunde vistas uppe. Hans blick blef dock aldrig som fordom skarp och hans intressen blefvo andra och nya.

— Jag har syndat, kunde han stundom säga till modern, syndat djupare än någon annan. Och väl gingo min faders ord i fullbordan. Icke blef jag värdig att trampa i mina faders spår, jag som i högmod blindhet föraktade dess gärning, jag som enligt urgammalt bruk inom ätten skulle bruka och besitta gården.

Men till detta svarade modern intet, fast hennes ansikte som offast var tungt och fröstlöst. Hon blott strök sin son varsamt öfver händerna och hennes halft utsläckta blick sökte sig ut öfver jorden, som ej längre var i ättens hand, ut öfver Brovattnet som låg tillfruset och snötäckt, och fjärran öfver skogarna som likt stelnade hafsdyningar böl-jade mot synranden.

Och hon tyckte att förintelsens skuggor bredde sig djupare öfver hennes själ dag för dag i denna isande midvinter och att solske-net ej längre värmdes utan i stället brände hennes ansikte som en snöpiskad nordan-storm.

ETT PAR LINNÉÄTTLINGAR.

Fröknarna Anna och Gerda Odman, som om-nämndes i Idun n: r 47 kunna räkna den store Linné som sin mormors mors morfar, icke mor-mors far, som af oss uppgifvits. Vidare må med-delas att fröknarna Odman tillsammans med sin bror sålt Linnérelikerna till det blifvande Linné-museet i Uppsala, då det af notisen torde ha framgått, att museet fått mottaga dessa som gåfva.

Alla våra läsare och med-arbetare bringas härmed ett varmt tack för det gångna året.

Iduns redaktion.

Dan Andersson. En mörkrets och hemlöshetens sångare.

FÖR DE, SOM STA I BOKLADORNA OCH väga och välja böcker efter det intryck, namn och titlar gör på dem, torde namnet Dan Andersson inte verka så lockande. Svensk diktning har ju förr utöfvats af grefvar och andra högstående personer och för de bokköpande har väl det granna namnet varit en borgen för innehållet. De, som lida af halsstarrig fördom — i diktning såväl som politik — ha just inte mycket att glädja sig åt i de här tiderna. Det finns inga von framför namnet på dem, som nu tagit hand om länders öde — lika lite som framför namnet på dem, som nu bära upp vår unga diktning — af hvilka flera varit arbetare.

Till dessa hör Dan Andersson. Han är född i Dalarne, i Grangärdes finnmark. När jag hörde honom berätta om sina uppväxtår däruppe i obygderna verkade det på mig, som bara trampat stadsgator, hemskt och främmande. Hemmet låg midt i skogen, styft två mil ned till bygden. En osäker och farlig trakt. Särskildt i mörker var det drygt att gå de båda milen hem. Och alltid med handen om revolvern i fickan, spändt vaksam mot alla ljud. Och hörde man steg var det att skrika ut ett god afton i mörkret som en trefvare om det var vän eller fiende. På svaret hörde man hvem det var, men vek den mötande undan eller stannade tyst, så var det någon af dem, som ha orsak att hålla sig undan, och då var det rådligast att ha revolvern i ordning och ställa sig vid ett träd och afvakta. Det var i dessa skogar bl. a. "Ufbergsmördaren" hade sitt fillhåll.

Dan Anderssons far var skollärare och hemmet svidande fattigt. Dan och hans bröder arbetade som kolare och skogsarbetare, det sämst befalade af allt arbete. Tillvaron var alltså inte ljuflig. Och det, att inte tryckas ned, att inte gå under i en sådan miljö af sjukdom, slit, svält och grubbel är stort och hör till det gåtfulla. Men det är lätt att förstå, att när Dan Andersson fick impulser till diktning, det inte blef någon sirlig rokokko, någon från lifvet skild lek med vackra snirklar. Dan Anderssons diktning är grundad på själfsyn och erfarenhet, och de, som talat om öfverdrifter hos honom, ha i all sin välmåga inte orkat tänka sig, att det för andra samhällsklasser kan finnas ett så bottenlöst elände. Och vid dikter som de starka och tunga "Sista natten i Poindalen", "Vaggsången vid Kestina" och andra kan han peka på något faktiskt, ett stycke hårdt lif, han sett i hemtrakten — bara mycket värre än i dikten.

Dan Andersson är för strängt engagerad kan man säga i människornas lif för att bli någon natursvärmare, som många har gjort honom till; och det är icke obygderna,

han vill skildra. Dan Andersson kan inte som jägaren Glahn hos Hamsun stå och smeka ett träd som ett kärt väsen, därtill har han sett för mycket elände och slitit för mycket ondt i skogarna. Trots detta är han ingen proletärskald, som jämrar sig öfver eländet. Re-

Utan Idun

kommer Ni att känna det tomt i Edert hem. ∞ ∞ ∞

Med Idun

skall Ni hvarje vecka finna en vederkvickande förströelse. ∞ ∞ ∞

Prenumerera därför nu

på Idun 1919! ∞ ∞ ∞

Stockholms nyaste restaurang har i dagarna öppnats i det nyuppförda palatset vid Kungsgatan, där Sveavägen begynner. Det är Aktiebolaget Feith, som tillför hufvudstaden detta komfortabla näringsställe för att i någon mån ersätta andra upphörda restauranger, som fått vika för de allt uppslukande bankerna. — E. Holmén foto.

dan af hans båda första böcker "Kolarhistorier" och "Kolvaktarens visor" förstår man, att han inte har något intresse af socialt lappverk, och i hans båda sista mest uppmärksammade och betydelsefullaste arbeten "Svarta ballader" och "De tre hemlösa", finns det knapast någon social betoning. Lidandets problem bottnar för djupt för att kunna bli löst med sociala reformer. Den lekamliga fattigdomen och det sociala eländet bli endast en svart ram kring den själsligt upprifne, den för världen främmande människan. Men hans hemlöshet är icke vagantens eller äfventyrarens, utan dens, som icke nöjer sig med jorden, som ser långt öfver den.

"Det är något bortom bergen, bortom blommorna och sången, det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt. Hören — något går och hviskar, går och lockar mig och beder: Kom till oss, ty denna jorden den är icke riket ditt."

Svarta Ballader är en diktsamling af gripande tyngd. Dess rytmiska och sjungande strofer ha ett innehåll, som när gränserna för hvad som kan sägas om det enda, som det är värdt att säga något om, vårt förhållande till det okända, det "som är utanför alla hjärtan och en stjärnbana framför allt vet." Dan Andersson började tidigt med religionsgrubbel, miljön var väl särskildt ägnad till sådant och tvifvel och tro skiftade ofta. Hvad det har fört till är svårt att med klara ord säga, det har i alla fall genomträngt honom med ett allvar, som gjort hans diktning sträng och fyllig. Och det, har det också gjort, att för honom är diktning ingen nöjessak, därtill söker den för djupt. Och för hans framtida produktion gäller det att gräfvat ännu djupare, eller tystna.

Han arbetar nu på en fortsättning af berättelsen "De tre hemlösa", hvilken väntas färdig till våren. En annan bok, med den indianska titeln "Chi-mo-ka-ma", som skrefs för några år sedan, utkommer inom kort å Bonniers förlag. Som ung pojke reste Dan Andersson ensam en tur öfver till Amerika. Han lefde där bland indianer och deltog i hjortjakter på kanadensiska gränsen, och det är sina minnen från denna tid, han skildrat i "Chi-mo-ka-ma".

I bokhandeln föreligger just nu en öfversättning af hans hand. Det är Kiplings diktsamling "The Seven Seas" tolkad till svenska under titeln "På sju haf" och utgifven som ett led i Bonniers klassikerbibliotek.

WALDEMAR
BERNHARD.

Amerikanska Röda Korset.

För Idun af Jane

I STORA FORMER — STORRE i omfång och verkningar än man kanhända väntat — gjorde detta välgörenhetssamfund sitt inträde på den europeiska krigsskådeplatsen. Och hvad ha dess medlemmar icke fått bli vittne till bland alla de olyckliga, som flydde för fienden... Gång på gång ha Amerikas söner och döttrar sett de breda landsvägarna i norra Frankrike svarta af män, kvinnor och barn, hvilka lämnade sina brinnande gårdar och byalag. Sakta rörde de sig framåt i vagnar och kärror, när de icke voro så fattiga att de måste gå till fots. Och de kommo med kor, getter, hundar och kattor, en tragisk skara af gamla och unga, friska och sjuka, som vandrade mot okända mål med en tung börda af lidande på sina skuldror.

Det arbete, som måste utföras i åkt och mening att komma dem till hjälp, tycktes hart när oöfverstigligt. Men Amerikanska Röda Korset stod färdigt att utföra hvarje uppgift.

Då dess medlemmar först anlände till Frankrike, hade fienden just dragit sig tillbaka till Hindenburgska linien och lämnat en landssträcka af ödelagda tomter, brända gårdar och nedhuggna fruktträd bakom sig. Detta var de så kallade befriade trakterna.

Vid det laget hade tusentals fördrifna, hvilka jagats på flykten år 1914, bara en önskan — den att vända hem igen. De kommo tillbaka som nyodlare. Men allt var jämnadt med jorden. De hade icke tak öfver hufvudet, icke glas i fönstren, hvarken kor eller hästar. De behöfde allt. Och amerikanerna inrättade varuhus, där man kunde få torrmjöl, chokolad, kaffe, kål, kycklingar, getter, sängar, bord, stolar, madrasser, kökskärl, pumpor, åkerbruksredskap och utsäde. Röda korsets manliga och kvinnliga förvaltare utdelade alla dessa saker till de behöfvande, oftast med de franska myndigheterna som mellanhand.

Utän bistånd från hängifna medarbetare, hvilka slagit sig ned i byarna och visste råd för allt, skulle hela detta jättarbete varit outförbart.

Franska officerare och landtbrukare, alla vände de sig till främlingarna. Och alltid funno de uppmuntran och sympati. Vid motståndarnes stora offensiv, då utrymmandet af städer och byar stundom skedde endast en half timma efter tillsägelse att samla ihop det nödvändigaste och fly, voro amerikanerna af ovärderlig nytta.

1. Margaret Curtis, Amer. ledande själ. 2. Miss Ethel Marie Fuster, fransyska, stående ledarinnorna vid A. set. 4. Mr. Davison och de krafter vid Amerik. Grupp af flyktingar efter 6. De små flyktingarna Coleman Ladd målar en ansiktsfärgen. 8. Flyktinge Paris' östra bangård. 9. vid Östra bangården. 10. tingarne serveras vid

Dess barmhärtighetsgärning i det blödande Europa.

Gernandt=Claine. ☉

Den snabbhet, med hvilken alla order utfördes, var otrolig. Hundratals biler förde de nödställda från bombarderade platser mitt under brinnande eld. I det olyckliga Ham räddades flera tusen personer af den civila befolkningen. Dessa arma funno tak öfver hufvudet i en stad, där främlingarna från världens mäktigaste republik låtit uppföra träbaracker. De outfömliga förråden af mat och torrmjolk voro af oersättligt värde både för de civila och soldaterna. Sjukhus för barn hade inrättats i största hast. Midt i natten måste de små ofta föras från en plats till en annan, instufvade i biler, där amerikanska kvinnliga läkare gjort det så bekvämt som möjligt i ett dylikt helvete på jorden.

Ett af Amerikanska Röda Korsets ständiga bekymmer var att ställa torrmjölken i säkerhet för alla nattliga bombanfall. Ty i ödelagda trakter är denna dyrbarare än vin. Dag och natt foro vagnar körda af unga flickor öfver de beskjutna vägarna med en dyrbar last födoämnen, när de icke forslade sjuka gamla kvinnor eller sårade soldater. Ofta arbetade dessa Amerikas modiga döttrar snart sagdt utan både sömn och föda dygnet igenom. Hvad de uträttat kunde fylla hvarje kvinnas hjärta med stolthet, och främst ibland dem alla står Margaret Curtis, inför hvars öfverlägsna intelligens och förmåga de mest framstående män böja sig.

Vid hennes sida märkes en fransyska, Madame Marie Fuster, som innehar en hög akademisk grad och nu gjort sig ryktbar för sin praktiska blick vid Amerikanska Röda Korset. Lord Kitcheners syster har äfvenledes uträttat stora ting, liksom Mrs Ford och Miss Ethel Comstock, en af den stora republikens rikaste arftagerskor, som verkat både i Paris och vid fronten. I municipalrådets namn har maiaren i Chaumont tackat henne för all hängifvenhet och icke minst för den stora förmåga hon visat som ledarinna.

Tack vare hennes verksamhet ha tusentals åldringar, sjuka och barn undgått de lidanden, som ett långvarigt krig för med sig. Den förrådskammare hon ställt i ordning har gjort det möjligt att skänka stora och små varma klädesplagg, skor och linne. Och dessutom han hon inrättat verkstäder för unga arbeterskor utan sysselsättning.

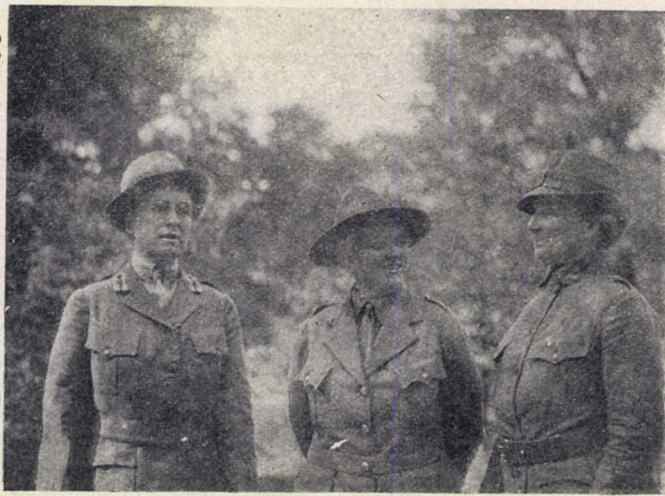

Amerikanska Röda Korsets
el Comstock. 3. M:me
en af de mest fram-
amerikanska Röda Kor-
mr. Gibson, två ledan-
ska Röda Korset. 5.
ankomsten till Paris.
vättas. 7. Mrs Anna
af sina masker efter
ar i markenteriet vid
Barn i klädkammaren
Ett mål mat åt flyk-
Norra bangården.

Vanställd soldat utan mask.

Kvinnliga läkare vid Amerikanska Röda Korset.

Vanställd soldat med mask.

Hvad alla dessa amerikanskor utfört är beundransvärdt, men de äro långt ifrån ensamma om sin gärning. Bland de manliga krafterna märkes främst Mr. Folks, direktör vid Amerikanska Röda Korset, som delar äran af sin synnerligt framskjutna ställning med herrarna Davison och Gibson.

För att återvända till kvinnorna, utträttade de särskildt under af mod i det olyckliga Soisson, där bombarderingen af luftskepp och kanoner räckte hela dagar igenom, innan slaget stod. Ett kulregn prickade luften och skrällar från krigsåbäken af alla slag tycktes komma jorden att skaka. Hela den omgivande befolkningen kom till Amerikanska Röda Korset för att få födoämnen och koncentrerad mjölk. Intet föll sig naturligare för dem än att vända sig till sina amerikanska vänner då de befunno sig i nöd.

Flyktingarna anlände huller om buller, med kuddar och kaniner i famnen, utan annan tanke än att de nu ändligen funnit huld och skydd. Stundom voro de hart när från vetet af umbäranden och trötthet. Denna utrymning af städer och byar var någonting fasansfullt, en aldrig sinande lavaström af hetsade människor och djur.

Brutna af flyktens elände vandrade bönder med barn och blomma förbi soldaterna, hvilka knöto näfven och tänkte på nya nappafatag. Och alla funno de ett ögonblicks glömska och tröst och uppmuntran hos män och kvinnor af Amerikanska Röda Korset. Öfverallt stodo dess medlemmar färdiga att föra bort olyckliga från brinnande städer och byar. Och medan luften skälfter af kanoernas åska dela kvinnorna ut föda, söka efter barn, som gått förlorade för sina föräldrar eller föräldrar, som försvunnit för sina barn. Allt hvad mänskligheten äger af känsla lider. Somliga amerikanskor gingo så långt att de följde de beklagansvärda offren för kriget ända ned till södra Frankrike för att få se dem i lugn och ro. Lytta och lama gamla, hvilka aldrig lämnat sin by, lyfste från bäddarna och buros till en bil under det vildaste smatter från fiendens kulregn.

Midt i all denna fövildning resa sig amerikanska sjukhus som svampar ur jorden. Träbarackerna rymma massor af fördrifna, men arbetet vid fronten utgör blott en del af Röda Korsets verksamhet på ett fält, som kriget gjort till dess så vidsträckt område.

Arbetet pågår i Paris och i landsorten. Hvarhelst de olyckliga flyktingarna slå sig ned, finna de att amerikanarna beredt vägen för dem liksom för fångarna ifrån Tyskland. Och jättelika ansträngningar gjordes vid de parisiska bangårdarna, där jag själf sett medborgarna af jordens stoltaste republik lägga handen vid verket och bistå tusen och åter tusentals nödställda.

Det kom tåg efter tåg i en aldrig sinande

ström dagar och nätter igenom. Bangårdarnas träbaracker fylldes af dessa krigets offer, som förlorat allt och hade rest packade som sillar tjugo, kanske trettio timmar i sträck.

Amerikanska Röda Korsets biler arbetade hela dygnet med att forsla de arma fördrifna. Och olika omgångar af unga och medel-

Mr Folks, X direktör vid Amerikanska Röda Korset.

ålders kvinnor från Förenta staterna aflöste hvarandra regelbundet efter åtta timmars uppslitande ansträngningar. De utdelade mat och dryck, de bytte kläder på barn och voro under af mildhet, då de hade att göra med de mest hemsökta af alla — fattiga och sjuka gamla. Att bereda alla dessa männi-

Kawara Kitchener, delegerad vid Amerikanska Röda Korset.

skor tak öfver hufvudet, om också blott för en natt, var ett problem i det öfveryllda Paris. Men för Röda Korset var allt möjligt. Dess medlemmar hyrde skolor och lyceer. De skaffade madrasser och sängar i tiotusental. Hvilken lycka för en stor nation att ha fått verka detta godhetens verk och lyfta sig till dessa medkänslans höjder i stunder af den mest trängande nöd...

Lastade med födoämnen, utsändes biler i alla riktningar. En dag kom en kallelse från franska krigsministeriet. Ett tåg med födoämnen stod färdigt att lämna Paris' omgifningar, beredt att fara till en plats, där öfver femtiotusen flyktingar voro samlade. Men det fattades mjölk. När tåget i fråga rullade från bangården — och det dröjde blott någon timme — befunno sig tjugo stora tunnor, fyllda med amerikanska mjölkburkar, instufvade bland de franska varorna. Och sextio tusen flyktingar undfagnades i Franska Röda Korset på Förenta staternas bekostnad för att blott ta ett exempel bland hundrade.

Att berätta allt hvad amerikanarna gjort för att läka de sår fienden slagit, skulle taga volymer. Och hvad de utträttat för hemvändande fångar är ett kapitel för sig. De togo emot dem i Evian. Tågen kommo två gånger om dagen, vecka efter vecka, månad efter månad. Och med hvarje tåg följde från femhundra till ett tusen offer för detta det hemskaste bland krig. Många ibland dem funno bref från släktingar och vänner, hvilka erbjödo dessa mänskliga skuggor tak öfver hufvudet. Men de öfriga, de fattigaste och mest värlösa hade intet annat att lita sig till än den allmänna barmhärtigheten. För dem arbetade Amerikanska Röda Korsets läkare af båda könen och de första veckorna undersöktes öfver trettioett tusen personer.

Hvad Förenta staterna offrat för hemsända fångar kan icke värderas för högt. Alla dessa olyckliga voro undernärdade sedan årtal tillbaka. Hvarje dag anlände hundratals sjuka och icke sjuka barn. Och dessa fingo ändligen veta, att lifvet kan skänka glädje. Amerikanska Röda Korset hade inrättat ett hem för tillfrisknande små, som fingo lära sig att både skratta och leka.

Ända sedan krigets början klappade amerikanska hjärtan för de oskyldigaste af dess offer — belgiska och franska barn. Hur man skulle föda, kläda, bada småtingar från ett till fyra år, hur deras tänder skulle skötas voro uppgifter, som särskildt upptogo den stora republikens specialister. Barnkrubbor uppfördes med gräsplaner, där franska gossar och flickor lekte amerikanska lekar och hade så roligt som aldrig förr.

Utsällningar af allt som rörde detta område ägde rum i Lyon och Marseille. Propaganda i hälsolära gjordes med största iver.

Sjukhus uppfördes i olika städer, och många tusen barn, hvilka tillbragt de första åren af sitt lif i fångenskap, begynte le mot tillvaron.

Men... det göra offren från fronten också, om ödet blott icke farit alltför hårdt fram med dem. Många hade blifvit fullständigt oförmögna att återtaga sina förra sysselsättningar och de ha satts i stånd att lära nya yrken. En landtgård med åkerbruksredskap, som kunna skötas af lemlästade, är Amerikanska Röda Korsets gåfva till dessa olyckliga liksom verkstäder, där de få lära korgmakeri och lagning af alla slags verktyg.

En del af dessa vanlottade tycka dock att de gjort sitt och att det nu är fosterlandets plikt att underhålla dem. Men främlingarna från Förenta staterna ha tagit till sin uppgift att inge dem nytt lifsmod och föreläsningar hållas i akt och mening att visa dem hur nya vägar öppna sig till lifvet.

Det märkliga arbete, som begynte i England för att återge vanställda anleten en mänsklig form, har äfven införts i Farnkrike

af Amerikanska Röda Korset. Bildhuggarinnan Mrs Anna Coleman Ladd gör masker af försilfrad koppar, som hon målar så att de få ansiktets färg. Och nu kunna de mest misshandlade visa sig på gatorna utan att väcka uppseende och återgå till sin forna verksamhet, hvilket eljest många gånger varit dem omöjligt. Allt detta tack vare en amerikanska. Det tyckes mig att mänskligheten står i stor skuld till såväl män som kvinnor af detta ädla folk.

Tveka icke

*att unna Eder själf och Edra närmaste
allt godt genom att prenumerera på*

Idun 1919.

En bohuslänsk kärnkarl är den för alla Marstrands besökare välkände badmästaren vid Marstrands varmbadhus, A. Stenberg. Ehuru 67-årig tar han dagligen sitt kallbad i öppna hafvet, så länge isen icke hindrar honom. År efter år har han troget hållit ut med denna hårdande sport — något som säkerligen ingen af Marstrands tusentals badgäster skulle kunna göra honom efter.

Hedvig Bergström foto.

Litteratur.

Kavaljerer. Karaktärer och bilder från den galanta världen af Valerian Tornius. Bemyndigad öfversättning af Ernst Lundquist, med 21 planscher efter samtida original. Stockholm. Hugo Gebers förlag.

Det finnes ett slags kulturhistoriska arbeten, som äro högst utomordentliga i all sin vetenskapliga saklighet, lärrika och därjämte torra och oändligt ledsamma. Till det slaget hör inte "Kavaljerer". Nära besläktad med författarens ypperliga tidsskildringar "Salonger", ger denna bok en mycket åskådlig och målande bild af olika historiska skeden på samma gång som den är den mest roande och intressanta lektyr, man gärna kan önska sig.

Den väg, som här valts för framställningen af skilda tiders kavaljers typer är jämförelsens. Stamfader till kavaljeren i ordets nuvarande betydelse var den under korstågens inflytande utbildade riddaren. Den rad af mästare i belevighet, galanteri och ridderlighet, som författaren därefter skildrar, äro mer eller mindre fullkomliga kavaljeer, i den mån de likna det ideal, som renässans tiden frambragt under namn af "il cortegiano". En af de mest fullödiga och intressanta bland dessa eleganta lefnadskonstnärer är utan tvifvel grefven Castiglione, en af renässansens noblaste företeelser och författare till den bok, som sedan genom tiderna blir ett rättesnöre och en rådgifvare till de rätta kavaljersdygderna. Men det är en brokig och skiftande samling dessa herrar, som växelvis äro hjältar på slagfältet, i salongen och boudoaren; och alla äga ej läromästarens ädla drag. Författaren påvisar äfven de olika tidehvarfvens omgestaltning af den ursprungliga idealtypen. Och då det gäller den bekanta don Juan typen, som får sitt särskilda kapitel, där han med skärpa framhåller det spanska umgängeslifvets förråande inflytande, ger han en synnerligen betydande bild af tidsandans och händelsernas inverkan på sinnen och seder.

Som välgörande motsatser till denna afart, hvilken mer specialiserat sig som förförare än som kavaljerer, stå sådana helgjutna personligheter, som en chevalier de Gramont, "den älskvärdaste företeelsen under sextonhundratalet", en Casanova, den oförvägnaste af dem alla, typen för äfventyraren-kavaljeren och ett äkta barn af sin tid och sitt land, samt framför dem alla, den siste grand seigneuren, fursten af Ligne. Denne storstilade kavaljer, som jämte det

BARNÅNGENS
Skriv- och
Kopiebläck

Jedan 50 ÅR
det förnämsta

BARNÅNGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
H.M. KONUNGENS HÖVLEVERANTÖR

PENSIONS-FÖRSÄKRING
Allmänna Änke- och Pupillkassan i Sverige

meddelar försäkring för pensioner dels till efterlevande änkor och barn dels ock till annan viss person oberoende af skyldskapsförhållande.

Inträde är öppet för hvarje svensk undersått, som med afseende å hälsotillstånd prövas antaglig och icke uppnått 60 års ålder. Pension kan betingas från 100 till 1,500 kronor. Insats en gång för alla kontant eller delvis genom revers eller ock årliga premier

All vinst tillfaller de försäkrade i form af årlig tillväxt af pensionen under den persons lifstid som betingar pensionen. Pensionstillväxten utgår med lägst 2 högst 5 procent för år å det betingade pensionsbeloppet. Prospekt portofritt på begäran, hvarvid denna tidning bör återopas.

STORKYRKOBRINKEN 11, STOCKHOLM

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jäsningsmedlet. Gooda-Jäst mjöl är bäst och pålitligast. Säljes öfverallt i burkar å 15, 25 och 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

Till Julen!

PRAKTISKA PRESENTER

FÖR

DAMER, BACKFISCH o. BARN

- Sport- & Promenad-Dräkter.
- Ulstrar och Kappor.
- Pälsar och Pälskappor.
- Skinnskragar och Muffar.
- Sportkappor - Sportkoflor.
- Scarfs och Mössor.
- Sportskodon och Raggsockor.

PRESENTKORT

FULLSTÄNDIG BARNEKIPERING

Prima reella varor. Billiga bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B

74 DROTTNINGGATAN 74

finaste af sin tids kultur äfven var i besittning af de bästa egenskaperna hos gångna tidens "cortegiano" har här skildrats på ett glänsande sätt. Författaren har i kapitlet om denna ädling och kavaljer alldeles ypperligt förstått samman-smälta det biografiska och det historiska och har härvid åstadkommit en fidsbild af värde.

Detta är för öfrigt en af Tornius' starkaste sidor att mot en bakgrund af historiska händelser och i sin rätta miljö kunna teckna hufvudfiguren fullt naturligt och lefvande, vare sig det är fråga om en kardinal Bibbène, Watteaus kavaljerer, den galante abbén eller ett så sena tiders barn som "dandykungen" Brummell. Därför blifva också hans skildringar aldrig tröttnande, och de äro bildande och värdefulla på ett så behagligt och underhållande sätt, att man gärna läser dem om igen. Härtill bidrager ej minst att han fullt behärskar sitt ämne och äger en målande och lättflytande stil.

M. R—M.

Lotten von Kraemer. Valda dikter, utgifna af Samfundet De Nio. Med lefnadsteckning af John Landquist.

Les oubliés, de glömda, ägnar man i kulturlandet Frankrike en öm omvårdnad. Att ur de svaga poeternas ofta jämstruktet hårdt bedömda produktion rädda en eller par diktens pärlor är en kulturgärning också det, men den har icke ofta, åtminstone icke systematiskt, utförats i Sverige. Det är en sådan gärning, som John Landquist företagit vid utgifvandet af Lotten v. Kraemers valda dikter. Men sin plikt likmätigt som medlem af den af samma författarinna stiftade De nios akademi har han också författat en lefnadsteckning, som ger en rörande mänsklig och tilltalande bild af fröken von Kraemer. Hon står oss alltför nära i tiden för att vi skulle kunna se bort från det tillfälliga i hennes bild som människa. Hon var för oss mer den gamla rika fröken med en nästan löjlig, olycklig kärlek till litteraturen. Men John Landquist har undanröjt de fragment af ett människolif, som samtiden hade fått tag i, och visat fram hela personligheten i sammanhang med den tid där den var inpassad. En tid af brytningar och öfvergångar, då det icke var lätt att lefva på gamla ideal och ännu svårare att anpassa sig efter de nya.

Han visar hur Lotten von Kraemer med allt sitt famlande i sin poetiska alstring, dock hade ett fast grepp på det väsentligaste som rörde sig i hennes tid, hur hon höjde sig öfver sitt eget öde, förbittrad genom en tidig döfhet och genom en långvarig oafgjord kärlekshistoria, som gaf grundtonen åt hela hennes tillvaro. Det är något af helig eld hos den Lotten von Kraemer hennes minnesstecknare låter oss se och till hennes samtid, som bedömde henne strängt och kallt, tycker man, att hon skulle ha kunnat rikta Hölderlins ord till de hycklande diktarna: "Ihr habt Verstand, Ihr glaubt nicht an Helios". Ty det var Helios hon dyrkade och blef trogen från sin ungdom till sin sena, af ensamhet och skröplighet fördyrade ålderdom. Ljusbringaren ägnade hon sitt lif och efter sin död ville hon lefva kvar i en stiftelse till hans ära, akademien De Nio, som var hennes lifsverk. Vi äro minnesstecknaren tack skyldiga, att han gifvit en vacker bild med ett djupt perspektiv af en märklig kvinnogestalt från 1800-talets genombrottsår.

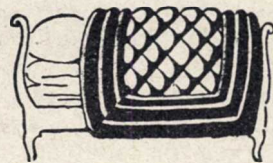
ETH. K.

"Spanska sjukans offer."

Redovisning för insamlade medel.

Signe Wettermark Jönköping 10: —, R. S. 5: —, T—a L—t Borlänge 20: —, ifrån Okänd Stockholm 10: —, S. L—n Linköping 5: —, Lydia, Malmberget 25: —, Uppsalaflicka 5: —, Fru Anna Ek-bom Strängnäs 50: —, Maja Pauli Göteborg 50: —, Hilma Lundberg Filipstad 5: —, Ax. Rbg. Kommen-dörsg. 39 S-holm 20: —, J. P. Norén Diteå 15: —, Fru E. S. Sthlm 10: —, B. Gislaved 4: —, B. Hvetlanda 8: —, M. P. 10: —, Bergvall Gerilå 20: —, Carl Gustav Kiruna 12: —, T. och A. 15: —, fr. H. P—n 5: —, Fru E. S—d 5: —, Fr. M. P—n 5: —, "Ulla" 40: —, O. & O. H. Skurup 25: —, E—m. Akarp 15: —, E. J. O. Eskilstuna 10: —, F. H. Ljungby 20: —, A—m Arboga 10: —, Fru Bergh Visingsö 10: —, A. C. Ålvsred 15: —, G. v. S. 100: —, Eskil Helsingborg 10: —, E—n 10: —, Fru A. Cassel Stjersund Askersund 500: —, Agnes N—d Upsala 10: —, K. K—g Watholma 10: —, H. Nyström Sdkpg 10: —, A. C—m. Upsala 10: —, Lyckebo Hushållsskola Sjömarken 13: 25, H. Dahl Ulricehamn 10: —, Okänd Braås 10: —, R. O. 10: —, H. E. B—man Borås 100: —, Anna W—m Sthlm 10: —, E. Göthe Gössäter 15: —, Anna o. Annie 25: —, Tv. Skara

DUN TÄCKEN

Varma, hållbara,
eleganta.

J. SVENSSON & BOURGHARDT

Täckfabrik och Fjäderrenseri

VINSLÖF.

Katalog
på
begäran.

Rikst. tel.
20 &
121.

PHOSPHO-ENERGON PILLER

FORORDAS AV LÄKARE

☉ vid allmän svaghet, ☉ nervositet, ☉ överansträngning ☉ och sömnlöshet. ☉

SÄLJES ENDAST I APOTEK

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

STEINWAY

Ensemagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm.

NORMAS FRUKTGELÉPULVER

O: a 35 gram gelépulver giver o: a 650 gram delikat Apelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärs-gelé.

Finnes i alla välsorterade affärer.

AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK,
STOCKHOLM I.

Aldrig

ha förr eller nu så i alla avseenden förstklassiga putsmedel bjudits eder som Metallputs Nordstjernan, Nordstjernans Silver-, Zink-, Spisel-, Kniv- och Fönsterputs. Gör ett försök, och ni instämmer! Skriv till oss, om Eder närmaste köpman ej har dem!

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa,

GAHNS TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredsställande resultat.

Ett upprorsförsök i Indien.

Har kostat mycket blod.

BERLIN, tisdag (K. N.).

Allgemeiner Pressedienst erfar, att som svar på en interpellation i det engelska överhuset meddelats, att under oroligheterna i Kalkutta 55 personer dödats och omkring 400 sårats. I Bengalen hade ledaren för den upprorska rörelsen häktats.

Åter en av Anton Johanssons syner som börjar bli verklighet.

Läs Den egendomliga syn, i vilken Ant. J. fått skåda Indiens kommande stora uppror och frigörelse från England, samt de våldsamma inre oroligheter som hota England och dess övriga kolonier.

Läs Frankrikes kommande krig med Spanien. Sveriges krig med Ryssland och Frankrike. De stora sjukdomarna och den gränslösa nöd som hotar Europa.

INGEN sanningsörskande människa, som UPPMÄRKSAMT VILL FOLJA TIDENS OCH VÄRLDSHANDELSENERNAS GANG FÅR UNDERLÅTA att skaffa sig dessa MARKLIGA SYNER om framtiden och folkens kommande öden inför vilka även våra styvaste vetenskapsmän måste böja sig.

VAR OCH EN, som oförvillat och ärligt vill läsa denne enkle mans märkliga uppenbarelser, vilka äro genomandade av en levande uppriktighet, och som vill aktgiva på tiden skall finna hurusom det otroliga blir sanning och hurusom den ena efter den andra av dessa syner börja gå sin uppfyllelse till mötes.

Rekv. och **BIDRAG** till dess vidsträcktaste spridning över hela vårt land.

INGEN person och INGET hem i hela Sverige får sakna denna århundradets märklige lilla bok på sin bokhylla. **BÄSTA GÅVA TILL JULEN.** Bokh. eller A. Gustafssons Förlag, Stockholm.

10: —, "Fem" 10: —, Svenska i Danmark 94: —, A. W. Nora 25: —, -g. 10: —, L. Lg Örebro 100: —, Sexdraga Syförening 25: —, Fru Brita Hall Hemse 5: —, Lärarinna i S. 21: —, Två små svenska flickor i Norge 150: —, Fru Emma Broman Amål 20: —, Alma Hellqvist O. Tranerud 5: —, E. T. Klockrike 5: —, "Svea" 1: —, Erik o. flickorna 17: 50, Insamling i ett lanthem 22: 50, Arne o. Anna-Lisa Andrén Orastorm 10: —, O. L.-m. Högbergsg. 34, 4: —, Hågglund Fågelbro 2: 50, f. d. Lärarinna Södertälje 1: 50, Från Skåne 10: —, A. Åå 10: —, Therèse Öberg, Gevle 5: —, Malin Laurin Nylund 5: —, J.-y Ystad 3: —, Anonym från landet 20: —, Ingrid M.-s 10: —, Selma Johansson Virestad 22: —, Brita Andersson Hå 58: —, fr. "1887" 50: —, H. B. Skara 5: —, Anna Brita 10: —, A. E.; V. Å; B. P; E. B; E. L; E. N; R. H; B. J; R. E; 10: —, Elin Herlitz Roma Kloster 10: —, Mathilda Hansson Kilsmo 10: —, M. Bergendal Sthlm. 5: —, K. Bergfelt Katrineholm 25: —, Norstedt Sandviken 5: —, W. Norberg Järna 5: —, S. Holm Gislaved 10: —, B. Torekow 10: —, Helga Johansson Drev 5: —, J. J. Drev 5: —, L. J. Drev 2: —, Fr. Qvensel 10: —, Patienter vid Sävsiö Sanatorium 25: —, Signe Egnér Brevik 25: —, E.-n C.-s Ekshärad 5: —, K. o. H. Enqvist 5: —, Maria Hellgren 1: —, Lina Galm 2: —, O. Hansson 1: —, J. N. Hederstedt 5: —, O. Herlitz 1: —, E. Herlitz 5: —, Fru Hagman Malung 25: —, Fru Erika Eriksson, Frökn. Paulina o. Ida Eriksson 20: —, Elsa Flensburg Karlshamn 10: —, Okänd Backe 5: —, Alvestabor 20: —, A. K. Laholm 3: —, L. Eriksson Ulricehamn 5: —, K. B. 200: —, S. Rappe Wassmolösa 20: —, "Lite" 10: —, Från Missionsföreningen vid Hännas kyrka 50: —, G. B. Kungsbacka 10: —, Lista från Sölvesborg 12: 50, Axel Rehngren Tjerby 50: —, Anna Borg Björkdala 5: —. S: a kr. 2 681: 75.

Vi bedja härmed få framföra vårt varma tack till Iduns läsare för den välvilliga hjälp, som lämnats oss och som satt oss i stånd att bringa tröst och bistånd åt många i nöd och bedröfvelse försänkta. Vi äro öfvertygade om, att våra läsare skola gilla den fördelning af de insamlade medlen som vi gjort. Från olika delar af landet lika väl som från hufvudstaden ha ytterst behjärtansvärda fall kommit till vår kännedom genom församlingarnas präster eller diakonissor, och det har varit oss en glädje, att tack vare våra läsares medverkan kunna sända olika stora penningbelopp, där det behöfts. I Värmland fanns en änka med sex barn den äldsta 13 år, den yngsta 4 — för att framställa ett af de mera behjärtansvärda fallen. Mannen hade nyligen dött i spanska sjukan, hustrun hade också varit angripen men öfverlevat sjukdomen och stod så ensam med den tunga försörjningsplikten mot de små barnen. Ett annat fall kommer från Stockholm. En familj där mannen har legat i spanska sjukan sedan augusti och nu är hemkommen från sjukhuset ytterligt medtagen och ur stånd att arbeta. Familjen har åtta barn i ålder från 14 till 2 ½ år. Vi kunna också nämna en af pauvres honteux, en äldre pianolärarinna, som dels själf varit angripen, dels genom sina elevers och deras familjers sjuklighet sett sig beröfvad sitt uppehälle.

Det är godt att vi fått hjälpa i dessa och många andra fall.

IDUNS REDAKTION.

PRINCESSANS VISA.

Denna Anna Wahlenbergs täcka sagopjäas skall äfven innevarande jul framträda på Intima teaterns scen till de ungas fröjd och gamman. Första föreställningen blir lördagen den 28 dennes kl. 5 e. m.

REDAN

i dag bör Ni prenumerera på Idun, "de svenska hemmens egen tidning"! Ju förr Ni prenumererar, desto tidigare kommer Iduns intressanta Nyårsnummer 1919 Eder tillhanda. Verkställ därför prenumeration redan

I D A G!

GRAVKULTUR STOCKHOLM

Gravkultur tillverkar konstnärliga gravvårdar av sten, trä och smide.
Gravkulturs arkitekt står allmänheten till tjänst med råd och upplysningar.
Gravkulturs utställning av gravvårdar och ritningar är värd ett besök.
Gravkultur har ett flertal kyrkogårdsregleringar i olika trakter av landet under arbete.
Gravkultur håller humana priser.
Besök **GRAVKULTUR**s utställning 44 Vasagatan, vard. kl. 12-5.

SINGER
HEMMETS SMASKIN

SKÅNSKA DAGBLADET

med dess speciellt för damerna redigerade söndagsbilaga,

HEMMET

bör ej saknas i något hem

Vaket — Lättläst — Självtändigt intressant, mångsidigt innehåll

HEMMET bjuder varje vecka på omväxlande förströrelseläsning, notiser om **kvinnans politiska rösträtt**, goda råd, tidsfördrif m. m.

Rikt illustrerat.

Tidningens storartade spridning

72,350 ex. dagligen

vittnar om dess goda innehåll.

Pris endast Kr. 3: 25 i kvartalet.

Prenumerera genast!

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

DEMOKRATISK — NATIONELL — SJÄLVSTÄNDIG
Sveriges mest spridda dagliga tidning.
NYHETSTIDNING AV FÖRSTA RANGEN

Egna korrespondenter i London, Berlin, Paris, Köpenhamn, Kristiania, Hälsingfors m. m.

Teater, konst- o. litteraturanmälningar av framstående pennor.

Underhållande, lättläst och upplysande text.

Frågoavdelningar angående dyrtiden, folkförsäkringen, nya lagar m. m.

Spännande följetonger av in- och utländska författare.

PRENUMERATIONSPRIS

Huvudstadsuppl:	Landsortsuppl:
1/1 år Kr. 35.—	Kr. 18.—
3/4 > > 28.—	> 15.—
1/2 > > 19.—	> 10.—
1/4 > > 9.50	> 5.—
månad > 3.50	> 1.75

Innehållsrik söndagsbilaga med bidrag av framstående vetenskapliga och litterära författare, illustrationer till dagskrönikan, ungdomens spalt, pristävlingar m. m.

Stockholms-Tidningen är den billigaste av de stora dagliga huvudstadstidningarna.
PRENUMERERA FÖRE JUL FÖR ÅR 1919.

Ett fredens och nyda- ningens år

blir 1919, och var och en, som vill följa med de genomgripande händelserna under detsamma, bör skaffa sig huvudstadstidningen

Aftonbladet,

vilken både som nyhetstidning och ledande politiskt organ intager en av de främsta platserna inom den svenska pressen.

Aftonbladet står i främsta ledet bland dem, som kämpa för Sverges rätt och oberoende. Dess

politiska artiklar i dagens frågor

röna alltid det livligaste beaktande.

I mycket stor utsträckning innehåller Aftonbladet

värdefulla aktuella inlägg

av bemärkta män och kvinnor på olika områden.

På grund av sina utmärkta in- och utländska förbindelser kan Aftonbladet meddela

snabbaste och tillförlitligaste nyheter.

Utom en stab av skickliga reporters har Aftonbladet egna korrespondenter på en mängd svenska platser ävensom i Kristiania, Köpenhamn, Helsingfors, Berlin, London, Paris o. s. v.

Korrespondenser från fredskongressen

blir, tack vare redan träffade arrangemang, Aftonbladet i tillfälle att snabbt meddela. Även inflyta ett flertal märkliga korrespondenser från andra håll. Bl. a. har tidningen till Wien utsant en korrespondent, som kommer att skildra det forna Österrikes omgestaltning.

I Aftonbladet medarbeta ett stort antal av

våra främsta män och kvinnor

inom olika verksamhetsområden. Framstående sakkunniga behandla i Aftonbladet allt, som rör handel och sjöfart, industri och näringar, litteratur, teater, konst, kvinnans och hemmets värld m. m.

Utom talrika intervjuer och enquêtes bjuder Aftonbladet på rikhaltig och

underhållande förströelseläsning,

såsom skönlitterära bidrag av utmärkta förf., fängslande följetonger, bl. a. en ny stockholmsroman av Algot Sandberg, dagliga kåserier av sign. Den inbitne, En flanör, Styx m. fl.

Prenumeranterna på Aftonbladets dagliga upplagor erhålla

gratis två veckotidningar och en månadsbilaga: den kolorerade 16-sidiga förströelsetidningen Brokiga Blad, det värdefulla Lantmannabladet och Hushållsbladet, Dyrtidsråd för hemmet.

Prenumerationspris: Stockholms- eller Kvällsupplagan $\frac{1}{4}$ år 40: —, $\frac{1}{4}$ år 11: 50. Nationalupplagan $\frac{1}{4}$ år 20: —, $\frac{1}{4}$ år 6: —. Expressupplagan $\frac{1}{4}$ år 15: —, $\frac{1}{4}$ år 4: 50.

Prenumerera omedelbart på Aftonbladet för
1919!

För hushållen.

Morötter
å 40 öre pr kg.
Rödbetor
å 35 öre pr kg.
Palsternackor
å 60 öre pr kg.
exp. i lådor om 200 kg. befritt
Stockholm pr efterkräf.
MÖLLERYDS GÅRD
pr. V. Vånga.

Blifvande mödrar

må för sitt eget väl och ve genast beställa en kuranvisning med preparat, hvarigenom man ernär att föda mycket lätt och smärtfritt. Rekommenderadt af läkare i in- och utlandet. Medlet är fullkomligt oskadligt. Försändes öfverallt mot insändande af 10 kronor eller mot efterkräf jämte porto.

R. Frederiksen, Vesterbro 15, Aalborg, Danmark.

Olycksfall- och sjuk-
Skadestånds-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.

Försäkrings A.-B. NORRAN, Göteborg.

RESESKILDNINGAR

från Sverige och Norge, utgivna av Redaktör A. G. Petersson, äro nu utkomna. Pris 4 kr. plus porto pr postförskott, till utrikes orter kr. 4: 50 vid förut insänd likvid. Boken är rikt illustrerad med 100-tal förträffliga landskapsbilder, däribland 17 från Bergensbanan, Europas märkligaste järnväg, samt ett 20-tal vyer från nordligaste Norge, Midnattsolens land och ryska gränsen vid Norra Ishavets kust samt Rjukan, världens största kraftverksanläggning. Förf., som besökt den Skandinaviska halvöns alla städer, har i föreliggande bokarbete jämväl givit rum för korta skildringar från de små idylliska städerna Trosa, Skanör, Falsterbo, Sigtuna, Gräna, Osthammar och Oregrund samt flera större bruk och gruvfält i vårt land. Största uppmärksamheten ägnas åt mera avlägsna orter i framtidslandet Norrland (däribland Tornedalen), dit få hava tillfälle att resa. Ortsregistret upptager 550 namn på platser mellan Ystad och Trälleborg upp till Boris Glebb i Ryssland.

Bank-, Fond- och Handelstidn. den 15 okt. 1917 yttrar: »Det är ett stort nöje att läsa dessa snapshots från alla möjliga delar av vår halvö. Stilen är ledig och uttrycksfull. Kvickt och underhållande skildrar förf. folkliv och natur, och man måste beundra hans förmåga att hastigt uppfatta det för en ort karaktäristiska och väsentliga. I detta fall är han lika framstående som G. H. T:s bekante »flygande», den för en del år sedan avlidne red. Rubenson.» Nämn denna tidning. Rekvisitioner sändas direkt till förf., adress Kristinehamns-Tidningen, Kristinehamn.

Uti SPARKOKARE

är brännstoff det förmånligaste brännstoffet, hvarför vi uppmana enhver, som är innehafvare af en dylik apparat, att från oss rekvirera en hektoliter som prof, då därigenom erhålles det mest idealiska brännstoffet såväl i fråga om prisbillighet som bekvämhet.

Brännstoffet lämpar sig dessutom till spisar, galler och insatser i kakelugnar, äfvensom till olika kaminer, såsom Mikado, Viking m. fl. samt värmeledningspannor o. dyl.

Förse Eder därför genast med **prime maskinpressad brännstoff** från **Olaus Olssons kolimport aktiebolag**. Telefont. Namnrop »Olaus Olssons»

FLÄTOR förfärdigas af Eder utskottade här, för endast 6 kr. pr st. Förstklassigt arbete garanteras **4. Johansson, Bonäs, Mora.**

**A.-B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.**

Försälja Pianofabriks A.-B. Gustafson & Ljungqvists Pianinon

Fyrtornets
**Radhes
Ansjovis**
i Ostronsås samt
GAFFELBITAR
finnas nu att tillgå i glasburkar med skruflöck samt $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{2}$ bleckburkar.
**A.-B. Sveriges Förenade
Konservfabriker**
GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

FREJAMI - PASTILLERNA
skänka lindring och baf vid hals och bröståkommor

CHOKLAD-
PASTILLER
SIEJA
OSPEL

**Fru Lindholms lungmedel
TUSSIN**
— berömt och ansett —
Specifikt slemlösande. Pris 5 kr.
Fru HEDVIG LINDHOLM,
Upplandsgatan 68, Stockholm.
Rt. 102 19. 2-4 e. m. At. 115 29.

TIDNINGEN

för de svenska hemmen
och för varje
dess medlem
är och förblir

Svenska Dagbladet

Dag för dag, året
rundt oundgänglig
i goda tider som
i ondal

PRENUMERERA!

Gahns

Maniol
Fukt och kyla huden ej tål
Använd dagligen Gahns Maniol

D:r A. KARSTEN
 Medicinskt Elektricitets-,
 Ljus- och Röntgeninstitut
 Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
 Behandling af
reumatiska åkommor
Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar i sept.
 Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

Vid
**GÖTEBORGS
 GYMNASIKA INSTITUT**
 Grundat 1911.
 börjar ny kurs i
MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK
 i medio av januari
 I olikhet mot föregående år
 kommer kursens andra termin,
 som aljest brukat följa under
 hösten, att taga sin början omedelbart
 efter vårterminens slut,
 varigenom kursen i sin helhet kan
 göras fullständigare och avslutas
 under medio av juli månad.
 Begränsat antal kursdeltagare,
 godigen och fullständig utbildn.
 Framstående lärarekrafter.
 Begär illustrerat prospekt.

Gerda von Sydows
SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT
 1 David bagares gata 1
 A. T. 295 11. R. T. 94 33.

Blondt hår
 bibehålles och blekes med Eau de
 Tintoret. Pris kr. 13.50 + porto. Franska
 Parfymmagasinet, Hofleverantör,
 21 Drottninggatan, Stockholm.

Underlivslidande
 och dylikt undgår bäst genom
 bruk af lifmoderspruta. Pris
 15, 19, 23 kr., med båda rören
 20, 25, 30 kr. Lämpligaste
 lösning är Noliberpulver 5 kr.
 pr ask. Lifmoderspegel 10 kr.
 Äfven andra sjukvårdsartiklar.
 Prislista mot 12 öre porto.

CARL G. SCHRÖDER,
 Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Ungdomlig charme
 mjuk och smidig ansiktshud, röda
 händer hvita efter användandet af
**Majorskan Edmans
 Creme Ideal**
 Pris per burk 3:50.
 Parti: Parfumeri Barlach;
 Stockholm C.

Mot grått hår och mjäll.
 Härmed meddelas att det utmärkta
 och så mycket efterfrågade härvattnet
 mot grått hår som förhindrar hår-
 affall och fullständigt bort-
 tager mjäll och som i öfver
 40 års tid förts i Fanny Gelin's
 Parfymmagasin, Malmstorgsgatan 5, Sthlm,
 numera fås under adr. Firma Fanny
 Gelin, Norrviken, Rikst. Norr-
 viken 14. Pris 6:30 kr. fraktfritt.

Söker Ni **förbindelse**
med Värmland
 bör Ni annonsera uti Värmlands
 äldsta och enda dagliga tidning
Nya Vermlands-Tidningen, Karlstad
 Grundl. 1836. - Nuv namn sedan 1850.

Levnadstolkningar
 utarbetas af erkänt skicklig astrolog.
 Uppgif födelsedag och år; födelseort,
 namn och fullständig adress, samt
 bifoga 30 öre i frimärken. Åberopa
 denna tidning.
Astrolog Wilh. Leidner,
 Strömgatan 10, Kalmar

Generande hårväxt
 i ansiktet och på kroppen aflägs-
 nas fort och smärtfritt med roten
 genom bruket af **SERRAIL**. De
 hårbildande papillerna dö och
 håret försvinner därigenom för
 alltid. Oskadligt äfven för den
 ömtåligaste hud. Bättre än Elek-
 trolys, som ofta skadar nerverna.
 Pris med bruksanvisn. Kr 3:—
Parfumeri Ravissante.
 Drottninggat 26, Malmö 6.

**Idun utgives denna vecka
 i A och B.**

Husmoderskursen
 vid Praktiska Hushållsskolan i Lund
 börjar ny kurs 20 jan. 1919. Inträdesfordringar äro att hafva genomgått
 minst 6 klasser i läroverk eller äga motsvarande utbildning. Undervis-
 ning meddelas i enklare och finare matlagning, bakning af hushållsbröd
 och finare bakverk, födoämneslära m. m.
 Prospekt och upplysningar mot dubbelt porto lämnas af skolans fö-
 reståndarinnan fröken Nanny Lundström.

Birgitta-Skolan
Stockholm.
 Utbildningskurser i klädsömnad, llnesömnad, barnkläder, konstbro-
 deri, konstväfnad och gobelin.
 Ny termin börjar i Stockholm 15:de Januari och samtidigt i filialerna.
 Göteborg och Köpenhamn.
 Anmälningar mottagas skriftligen till samtliga kurser under adress
 17 Beridarebangatan.
Elisabeth M. Glantzberg.
 Riks 108 63. Allm. 41 48.

Kurs i matlagning för storkök
 vid regementen, hospital och andra dylika anstalter börjar vid
Fackskolan för huslig ekonomi
 i Uppsala den 25 januari 1919. Undervisning lämnas i närings- och
 födoämneslära, hygien, författningar rörande bespisning vid offentliga
 anstalter samt praktisk matlagning dels i Fackskolan, dels i rege-
 mentsskök och i annan, större anstalts kök. Vål aflönade platser.
 Närmare upplysningar i Fackskolans program, som sändes gratis och
 franko.

Elsa Philips Husmodersskola,
Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1A),
 börjar sin 22:dra termin för bildade unga flickor den 28 jan. 1919. Under-
 visning i enklare och finare matlagning, dyrtidsmatlagning, bakning, kon-
 servering och inläggningar af bär, frukt grönsaker, fisk och kött; vegetarisk
 matlagning, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushålls ekonomi
 m. m. **Olika kurser.** Examinerade lärarinnor. **Förbereder inträde till**
lärarinnekurser i huslig ekonomi. Prospekt, ref. och närmare upplysn.
 på begäran. Karlavägen 25 III. Sthlmstel Östermalm 13 10.
ELSA PHILIP, Stockholm.

**Julens ståtligaste
 praktverk**

ERNST JOSEPHSONS TECKNINGAR
 Portfölj med 40 ljustrycksreproduktioner m. text
 av GREGOR PAULSSON.
 Numrerad upplaga i 225 exemplar Kr. 250:—

GRAFISKA BLAD
 av A. T. GELLERSTEDT. Portfölj med 30 av
 dennes bästa etsningar m. text av Ragnar Hoppe.
 Numrerad upplaga i 200 exemplar. Kr. 160:—

RIDDARHOLMSKYRKAN
 Konsthistoriska studier av MARTIN OLSSON.
 Numrerad upplaga i 300 exemplar. Kr. 160:—

DEN HELIGA BIRGITTA
 Bildverk i skulptur och måleri från Sveriges
 medeltid av ANDREAS LINDBLOM.
 Numrerad upplaga i 500 exemplar. Kr. 60:—

TVÅMÄRKLIGA KONSTNÄRER
 Adam van Düren och mästaren med signatu-
 ren A. S. av OTTO RYDBECK.
 Numrerad upplaga i 250 exemplar. Kr. 50:—

LUSTGÅRDEN
 av SA'DI. Översatt av E. H. Kr. 35:—
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Strengnäs Husmodersskola.
 Ny kurs 24 januari—24 maj. Grundlig och praktisk undervisning. Pro-
 spekt genom Fru M. Braune, Strängnäs.
Elfkullens Husmodersskola,
 Jemshögsby, börjar sin värkurs 15 jan. Undervisning i finare och enk-
 lare matlagning, bakning, konservering m. m. jämte väfnad, linne- och
 konstöim, knyppling m. m. Prospekt mot dubbelt porto.
 Selma Gustafson, föreståndarinnan.

Nobynäs Hushållsskola
 Vårtermin fr. d. 15 jan.—15 Maj 1919.
 Bildade flickor mottagas å **Nobynäs Herrgård**, härligt läge på Små-
 ländska höglandet, 7 minuters gångväg från **Stjärneborgs** hållplats linjen
 Stockholm-Malmö. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd medde-
 las af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem.
 Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan **Fru E.**
von Kothen, Nobynäs, **Frinnaryd** Rikstelefon.

**HEM-
 HUSHÅLLSSKOLAN.**
 Undervisning meddelas af från fackskolan utexam. skolkökslärarinnan
 i enklare och finare matlagning, bakning, syltning o. konser-
 vering, konfektkokning, dukning och servering, uppköp
 af matvaror, enkel hushållsbokföring o. födoämneslära samt
 rengörning, tvätt och strykning, vården af linne o. säng-
 kläder m. m. I husmoderskursen ingår fullst. undervisning i kläd-
 och llnesömnad för hand och på maskin, tillklipping, lag-
 ning, märkning etc. samt moderna handarbeten äfvensom
Samaritkurs. — — Som skolan aser att ej blott meddela
 eleverna praktisk o. grundlig undervisning i en husmoders arbete och
 plikter utan äfven samtidigt kunna bereda de unga flickorna den till-
 syn och trefnad, som endast ett hem kan gifva, *bo alla elever inom*
skolan och endast ett begränsadt antal (6 å 8 st.) mottagas. Ref.:
 Myntdirektör K. A. Wallroth m. fru; Professorn vid Tekn. Högsk.
 Valfrid Petersson m. fru. Vårterminen börjar den 20 januari 1919.
 Förfrågningar besvaras omgående af skolans föreståndarinna
Fru Emma Kjellström, Storgatan 38, Stockholm.
 ALLM. TEL. 242 08.

S:ta Birgittaskolan
 RBGGRINGSGATAN 19—21, STOCKHOLM
 Allm. Tel. 5190. Riks tel. 141 08
 Förmämsta läroanstalt för kvinnligt handarbete.
 Undervisning i: Klädsöm, Fransk
 llnesöm, Barnkläder, Konstbroderi,
 Spetsöm, Knyppling, Monteringar o.
 Gobelinväfnad. Filet ancien m. m.
 Föreläsningar: Comtesse G., Fru
 Alma Welander-Philip, Fru Ellen
 Nordenstreng.
 Anmälningar dagligen 10—5.
 Prospekt på begäran.
 Vårterminen börjar 15 januari.
 6 frielever.
EMMY KYLANDER.

Kläd baby'n sött till julen!
 i en förtjusande rar klädning som sys lätt efter vårt mön-
 sterbrev "Baby". Kr. 1:10 mot postförskott.
Förlaget Practica Göteborg 7.

AFTON-TIDNINGEN
 Stockholms enda vänstersinnade aftontidning
 En tidning som vet vad den
 vill

INRIKESPOLITIK: De- mokrati, Sociala re- former.	NÄRINGS- LIV: Frihet un- der ansvar.
UTRIKESPOLITIK: Rätt, Fred, Folkförsoning.	NYHETS- FÖRMEDLING: Snabbhet, Saklighet, Klarhet.
KULTURARBETE: Upp- märksamhet, Allsi- dighet, Kritik.	TIDNINGENS PRÄGEL: Tillförlitlig, vårdad, fängslande.

— — — Sju nummer i veckan — — —
 Varje postprenu-
merant erhåller **gratis** den värdefulla veckobilag:n
 för jordbruksproduktion
JORDBRUKARBLADET.
Prenumerera ofördröjligen!